

Bachelor's project: 'Poverty'

Relative Poverty and Wellbeing

A study on the effect of relative poverty on an individual's wellbeing

Author: Charlotte de Haas
Student number: S2486814
Faculty of Spatial Sciences (FRW)
University of Groningen

Supervisor: Dr. S. van Lanen
and Prof. Dr. D. Strijker
Bachelor's thesis
January 2018



**university of
 groningen**

faculty of spatial sciences

Preface

In front of you lies one of the fruits of my labour at the University of Groningen: 'Relative Poverty and Wellbeing'. This research is about whether or not there is a relation between relative poverty and an individual's wellbeing. It is executed in Groningen, a city in the northern part of The Netherlands. It is written as a part of my graduation for the bachelor Human Geography & Urban and Regional Planning.

I am grateful to all the people who were so kind to fill in the questionnaires and give interviews. Without them, this research would have no data. In particular I thank Dr. S. van Lanen and Prof. Dr. D. Strijker, who were always willing to answer my questions and to help me when I was struggling to create this thesis. They gave valuable input and comments on my work, which helped me to improve my thesis. Special thanks to Dr. V. A. Venhorst, who helped with the statistics. Without him I would probably still be struggling with my data. I am also thankful to all the teachers I had in the past four years, who helped me to develop myself. And last but not least I would like to thank my family, friends and boyfriend for their support and their never-ending faith in me.

I hope you will enjoy reading this thesis.

Groningen, January 2018

Charlotte de Haas

Abstract

Money and absolute income have been a 'hot topic' for researchers, and how this influences an individual's happiness or wellbeing too. Wellbeing is defined as how people feel and function, both on personal and social level, and how they evaluate their lives as a whole (Michaelson et al. 2012). But does absolute income explain everything?

Since people compare themselves to others or themselves from the past (Kingdon & Knight, 2003), someone's relative poverty (being poor in economic resources, activity, development, social and physical terms, when compared to others) might influence the individual's wellbeing more than absolute or relative income. One has to keep in mind poverty depends on more than just income (Townsend, 2006).

This research revolves around the research question: *'what is the effect of relative poverty on an individual's wellbeing?'*

This question is answered by collecting and analyzing data from questionnaires, interviews and a literature study.

This research has proven the relation between relative poverty and an individual's wellbeing, and between relative wealth and an individual's wellbeing. People who feel relatively poor have a lower wellbeing than those feeling relatively the same or relatively wealthy. Relative poverty affects an individual's physical wellbeing, social wellbeing and development and activity. Relative poverty influences physical wellbeing the most.

Furthermore, this research has proven money does matter more for those at low income levels, when compared to individuals at higher income levels.

Keywords: relative poverty, wellbeing, relative wealth, physical wellbeing, social wellbeing, development and activity

Index

- Chapter 1 - Introduction 5**
 - 1.1 Motivation 5
 - 1.2 Research problem 5
 - 1.3 Structure of the thesis 6

- Chapter 2 – Theoretical framework..... 7**
 - 2.1 Concepts 7
 - 2.1.1 'Relative poverty' 7
 - 2.1.2 'Wellbeing' 8
 - 2.2 Theories 9
 - 2.2.1 Conceptual-referent theory of happiness 9
 - 2.2.2 Relative income hypothesis 10
 - 2.3 Conceptual model 10

- Chapter 3 – Methodology 12**
 - 3.1 Data review 14
 - 3.2 Control variables 15
 - 3.3 Ethical considerations and data reflection 16

- Chapter 4 – Results..... 17**
 - 4.1 Relation between relative poverty and an individual's wellbeing 17
 - 4.2 Effect of relative poverty on an individual's wellbeing 18
 - 4.2.1 Conceptual-referent theory of happiness 18
 - 4.2.2 Relative income hypothesis 19

- Chapter 5 – Conclusions..... 21**
 - 5.1 Conclusions for the secondary questions 21
 - 5.2 Conclusions for the research question 21
 - 5.3 Strengths, weaknesses and recommendations 22

- Chapter 6 – References..... 23**

- Appendices 26**
 - Appendix 1: Questionnaire 26
 - Appendix 2: Informed consent form 28
 - Appendix 3: Interview guide 29
 - Appendix 4: Transcripts of interviews 31

Chapter 1 - Introduction

1.1 Motivation

Relative poverty negatively affects an individual's wellbeing. I remember the disappointment when not being allowed to have the same shoes as my classmates did. Apparently I wanted to fit in as a kid, and certain things (like these particular shoes) would help me to do so.

Growing up I learned this phenomenon is not rare: Kingdon & Knight (2003) state people compare themselves with others or with themselves from the past. When doing less well than the person/people they compare themselves with, they feel deprived (Kingdon & Knight, 2003). This can lead to feelings of shame and inferiority, loss of self-esteem, dissatisfaction with their own situation and envy for those who are better-off (Galster, 2011; Honneth, 2007; McCulloch, 2001; Oberwittler, 2007; Sayer, 2007).

Kingdon & Knight (2003) show wellbeing can be affected by not being able to live like others. My wellbeing was affected by feeling like not fitting in with my classmates, because I had different shoes. According to Alling & Hand (2014) the key role of a government is to ensure the wellbeing of the people it governs. One only knows if a government succeeds (or if progress is being made) in ensuring wellbeing, when measuring wellbeing of the people it governs (Alling & Hand, 2014). It is therefore important to research what wellbeing is and how it is influenced.

Many researchers have investigated wellbeing (Alling & Hand, 2014; Michaelson et al., 2012), absolute income (Townsend, 1979), and the effect of absolute income on an individual's wellbeing (Camfield et al., 2010; Diener & Biswas-Diener, 2002; Rojas, 2007). Nieuwenhuis et al. (2017) state relative income can influence psychosocial problems: moving to a wealthier neighbourhood is related to increased psychosocial problems. Psychosocial problems concern psychological problems (such as stress and loneliness) and social problems (such as poverty and loss of family) (Van Nieuwenborg et al., 2013). These investigations state the relation between money and an individual's wellbeing (Camfield et al., 2010; Diener & Biswas-Diener, 2002; Rojas, 2007), and between relative income and psychosocial problems (Van Nieuwenborg et al., 2013) exist. However, there is a literature gap about the relation between relative poverty and an individual's wellbeing.

Since people compare themselves to others or themselves from the past (Kingdon & Knight, 2003), relative poverty might influence an individual's wellbeing more than absolute or relative income. This could be explained by the fact that poverty is dependent on more than just income (Townsend, 2006).

The relation between relative poverty and an individual's wellbeing has been ignored by researchers, but the existing literature does imply the relation. This literature gap is the motivation to write this thesis: fill up the literature gap about the effect of relative poverty on an individual's wellbeing.

1.2 Research problem

This research fills up the literature gap about the effect of relative poverty on an individual's wellbeing. Therefore the following research question is used:

'What is the effect of relative poverty on an individual's wellbeing?'

First it is necessary to investigate if there is a relation between relative poverty and an individual's wellbeing. Without this relation there is no effect. The effect of relative wealth on an individual's wellbeing will also be examined, to investigate if this differs from the effect of relative poverty on an individual's wellbeing, and if the effect of relative poverty on an individual's wellbeing is indeed caused by relative poverty.

Rath & Harter (2010) state career wellbeing and social wellbeing influence overall wellbeing more than physical wellbeing. This might also be the case for an individual in relative poverty or relative wealth, which will also be investigated.

Therefore the secondary questions that are used to answer the research question are:

- *Is there a relation between relative poverty and an individual's wellbeing?*
- *Is there a relation between relative wealth and an individual's wellbeing?*
- *Which aspects of wellbeing are influenced the most by relative poverty and relative wealth?*

This investigation takes place in five neighbourhoods in Groningen, a small city with 200.952 residents in 2016 (Provincie Groningen, 2017) in the northern part of The Netherlands.

These neighbourhoods differ on average income per resident per year, percentage of residents with a high income, percentage of residents with a low income and the percentage of owner occupied houses. These neighbourhoods are selected because people compare themselves to others or themselves from the past (Kingdon & Knight, 2003), and the neighbourhood of the individual can influence whether or not the individual considers itself to be relatively poor, wealthy or the same. An individual with an average income could feel relatively wealthy when living in a poor neighbourhood, while the same individual could feel relatively the same as others when living in a wealthy neighbourhood.

Selecting different neighbourhoods for this research helps to investigate the relation between neighbourhood characteristics and relative poverty and relative wealth.

1.3 Structure of the thesis

The structure of the thesis is as follows: In chapter 2 the theoretical framework will be discussed. The concepts of relative poverty and wellbeing will be discussed and explained, just as the conceptual-referent theory of happiness and the relative income hypothesis. The methodology will be described in chapter 3. The choice of data collection will be accounted for, and the data analysis used to answer the research questions will be explained. Chapter 4 describes the results of the research. Paragraph 4.1 will show the results of the questionnaires and will explain the relation between relative poverty and an individual's wellbeing. In paragraph 4.2 this data is further analysed in combination with the interviews and the literature explained in chapter 2, and the effect of relative poverty on an individual's wellbeing will be explained. Chapter 5 will be a conclusion, which summarizes the results of the research and answers the research questions. Chapter 6 shows the references used during this research.

Chapter 2 – Theoretical framework

In this chapter relevant concepts and theories are discussed. Moreover, a connection will be made with this research, in order to explain why these concepts and theories are relevant for this research.

2.1 Concepts

This paragraph will discuss the concepts which are used in this research. Different views on the concepts will be reviewed, just as the various definitions.

2.1.1 'Relative poverty'

The term 'poverty' has various definitions, some in absolute terms, others in relative terms. Both will be explained in order to make the last one more clear.

David Madden (2000, p.182) explains poverty in absolute terms as follows:

"Let y be the vector of personal incomes for the community as a whole, assuming we have adjusted incomes for family size and composition etc., and let z be the poverty-line income. The identification issue is then concerned with the identification of the value of z , the poverty line. Households with incomes below the poverty line are deemed to be poor and those above the poverty line are not poor. "

An example of such a poverty-line is the one used by Statistics Netherlands (2017), an organisation established by the Dutch government (Statistics Netherlands, 2017). Statistics Netherlands (2017) states a single-person household was considered to be poor in 2015 when it had a net income of 1030 euros or less a month. The problem with poverty in absolute terms is that poverty is considered to be merely about income, while poverty actually depends on more (Townsend, 2006). This is because, according to Saunders & Hill (2008), those with incomes below the poverty line do not always have a low living standard when other indicators, such as wealth holdings and financial stress, are taken into account. The alternative is defining poverty in relative terms, taking into account the prevailing community standards about basic necessities:

"Individuals, families and groups in the population can be said to be in poverty when they lack the resources to obtain the type of diets, participate in the activities, and have the living conditions and amenities which are customary, or at least widely encouraged and approved, in the societies to which they belong. Their resources are so seriously below those commanded by the average individual or family that they are in effect, excluded from ordinary living patterns, customs and activities." (Townsend 1979, p.15)

This definition shows the problem of defining poverty in absolute terms. Since Kingdon & Knight (2003) state that people compare themselves with others or with themselves from the past, one should not only include income when defining poverty, but also the standard way of living of a society. Therefore, defining poverty in absolute terms is not sufficient for this research.

Townsend (1979) states poverty is relative to others. Salila et al. (2006) consider poverty as something in relative terms too. They state one is poor when he or she meets up with the three following features.

First, the individual does not have the things that society considers as basic necessities (Salila et al., 2006). What are considered as basic necessities varies between societies, and between individuals. One might consider a television as a basic necessity, while others might not.

Second, the individual is not able to do the things that most people take for granted (Salila et al., 2006). This also differs for each individual, since every individual knows other people who take different things for granted. One individual might know many people who take going on three holidays a year for granted, while another might know many people who take something else for granted.

Third, when the individual is being excluded from ordinary living patterns, customs and activities (Salila et al., 2006). This too differs per individual, since every individual has different perspectives on which living patterns, customs and activities are ordinary.

This definition shows poverty is relative, because every individual differs and therefore the considered basic necessities and ordinary living patterns, customs and activities differ too, just as how the individual's situation is when compared to those of others.

These various definitions of poverty show the concept of poverty can be defined as 'absolute poverty' and 'relative poverty'. This research will focus on relative poverty, because it includes more aspects than just income, in comparison to absolute poverty. This is necessary since Kingdon & Knight (2003) state that people compare themselves with others or with themselves from the past, and this is not only based on income. Relative poverty will be defined during this research as: being poor in economic resources, activity, development, social and physical terms, when compared to others. Every individual might compare itself to other people. This can vary from colleagues, to family, to neighbours, to themselves from the past, many others, and combinations of these. 'Relative poverty' is also relative to who the individual compares itself to. Relative poverty means the individual feels relatively poor in comparison with those it compares itself with, based on economic resources, activities, development, social and physical aspects. Relative wealth is the opposite: the individual feels relatively wealthy in comparison with those it compares itself with, based on economic resources, activities, development, social and physical aspects.

This definition is chosen since it shows feeling poor can be influenced by more than just income, and is based on a comparison with others. The weight of the various aspects can differ for each individual. It is relative to a wider sets of needs, wants and desires of the individual, as well as it is relative to other people's access to those.

Other concepts that will be used during this research are relative income and reference income. Relative income is based on the distance between an individual's actual income and a reference income (Caporale et al., 2009). Reference income is determined by the income which is enjoyed by the people around the individual, and/or the level of income that the individual has become accustomed to over time (Caporale et al., 2009). Relative income and reference income can make someone feel relatively poor or wealthy in comparison with someone else, but not necessarily, since relative poverty depends on more aspects beside income.

2.1.2 'Wellbeing'

The concept 'wellbeing' has various definitions:

"Wellbeing is a complex construct that concerns optimal experience and functioning."

(Ryan & Deci 2001, p.141)

"A positive and sustainable state that allows individuals, groups or nations to thrive and flourish.' This means at the level of an individual, wellbeing refers to psychological, physical and social states that are distinctly positive." (Huppert et al. 2004, p.1331)

"Wellbeing is more than just happiness. As well as feeling satisfied and happy, wellbeing means developing as a person, being fulfilled, and making a contribution to the community." (Shah & Marks 2004, p.2)

The concept used by Ryan & Deci (2001) only states it is a complex construct, which does not clarify much. Huppert et al. (2004) define wellbeing more specific, as a positive state of psychological, physical and social aspects of an individual. Shah & Marks (2004) add aspects such as feeling happy, satisfied and fulfilled. Nonetheless the concept is still rather vague. McAllister (2005, p.6) clarifies it by stating more aspects that influence an individual's wellbeing:

"Most researchers agree about the domains that make up wellbeing: physical wellbeing; material wellbeing; social wellbeing; development and activity; emotional wellbeing. The elements can be paraphrased as physical health, income and wealth, relationships, meaningful work and leisure, personal stability and (lack of) depression. Mental health is increasingly seen as fundamental to overall health and wellbeing. These elements are sometimes viewed as "drivers" of wellbeing."

These definitions show the difficulty of what wellbeing means: it is based on objective aspects (such as housing and income) and subjective aspects (such as happiness and satisfaction) (McAllister, 2005), can change over time and can differ per individual. For some a career might have a huge influence on wellbeing, while for another career has no influence on wellbeing. It also shows income and wealth (and therefore relative poverty) influence an individual's wellbeing, which is why this is investigated with this research.

During this research the following definition of wellbeing will be used since it summarizes the definitions stated above:

"Wellbeing can be understood as how people feel and how they function, both on a personal and a social level, and how they evaluate their lives as a whole." (Michaelson et al. 2012, p.6)

This definition leaves room for having a wellbeing which is not positive, or to have a declining wellbeing.

Rath & Harter (2010) name five essential aspects of wellbeing, arranged in order of importance: career wellbeing, social wellbeing, financial wellbeing, physical wellbeing and community wellbeing. These aspects of wellbeing are similar to the aspects of wellbeing according to McAllister (2005). Both McAllister (2005) and Rath & Harter (2010) consider physical and social wellbeing as an aspect. Material wellbeing (used by McAllister, 2005) can be considered to be the same as financial wellbeing (used by Rath & Harter, 2010). The same goes for development and activity (used by McAllister, 2005) and career wellbeing (used by Rath & Harter, 2010). The main difference between what they consider as the aspects of wellbeing is between emotional wellbeing (used by McAllister, 2005) and community wellbeing (used by Rath & Harter, 2010).

During this research development and activity (McAllister, 2005) is used instead of career wellbeing, since McAllister (2005) paraphrases 'development and activity' as 'meaningful work and leisure'. Using development and activity instead of career wellbeing makes sure all respondents can review this aspect, since it is possible not all respondents have a career.

Financial wellbeing will be included by investigating relative poverty. To make it feasible to measure wellbeing, the three most important aspects (according to Rath & Harter, 2010) will be used. This leads to the following three aspects: development and activity, social wellbeing and physical wellbeing. Therefore, emotional wellbeing is left out during this research.

2.2 Theories

The different theories used to analyse the results will be explained in this paragraph. By using the literature, the concepts explained earlier are connected to each other. Furthermore, the expectations for this research will be explained.

2.2.1 Conceptual-referent theory of happiness

Caporale et al. (2009) use the conceptual-referent theory of happiness to explain the weak relation between income and happiness. Rojas (2007) states the weak relation between income and happiness is the result of different ideas about a happy life. Happiness is close to wellbeing and is defined as follows:

"The mental state of expression of positive emotions in a pleasure form may be called 'happiness'. Expression of positive emotions depends on the positive functioning of physical, psychological and social functioning. In other words we can say that happiness is the combination of physical, psychological and social wellbeing." (Sundriyal & Kumar 2014, p.20)

Sundriyal & Kumar (2014) state happiness is a combination of various aspects of wellbeing. The conceptual-referent theory of happiness is important for this investigation, since the relation between income and happiness will be investigated by using interviews. The same weak relation between income (absolute poverty or wealth) and wellbeing during is expected during this research, as would be according to the conceptual-referent theory of happiness.

2.2.2 Relative income hypothesis

The relative income hypothesis explains that instead of, or in addition to absolute income, it is relative income determining satisfaction (Caporale et al., 2009). Relative income is based on the distance between an individual's actual income and a reference income, and influences how the individual feels about his/her wellbeing (Caporale et al, 2009). This reference income is determined by the level of income the individual became accustomed to over time, and/or the income of people around the individual (Caporale et al., 2009). Since relative income is an aspect of relative poverty, a positive relation between relative wealth and an individual's wellbeing, and a negative relation between relative poverty and an individual's wellbeing is expected during this research, based on the relative income hypothesis. Relative poverty will negatively influence an individual's wellbeing, while relative wealth has a positive effect.

Howell et al. (2006), Camfield et al. (2010), Diener & Biswas-Diener (2002) and Easterlin (2003) believe absolute income matters more for the wellbeing of people at low income levels. The same is expected during this research: interviewees considering themselves to be relatively poor claim income has a bigger impact on wellbeing than it has according to interviewees considering themselves to be relatively wealthy.

Furthermore Caporale et al. (2009) state absolute income has a strong positive effect on wellbeing, but that this relation is weakened by reference income. Reference income negatively influences life satisfaction and reduces the absolute income effects across all income bands. This means their results support the relative income hypothesis, which explains that instead of, or in addition to absolute income, it is relative income which determines satisfaction. This suggests relative poverty has a stronger effect on an individual's wellbeing, than absolute poverty.

In 2008 5,6% of the Dutch population lived in poverty (Sociaal en Cultureel Planbureau, 2016). This increased, resulting with a 7,6% of the Dutch population living in poverty in 2014. The expected rate for 2017 is 6,7%, meaning that less people of the Dutch population will live in poverty compared to 2014 (Sociaal en Cultureel Planbureau, 2016), resulting in a higher average income compared to 2014. This means that if the relative income hypothesis is true, those who are relatively poor in 2017 will have a decreased wellbeing when compared to their wellbeing in 2014, since their relative income in 2017 is lower than it was in 2014.

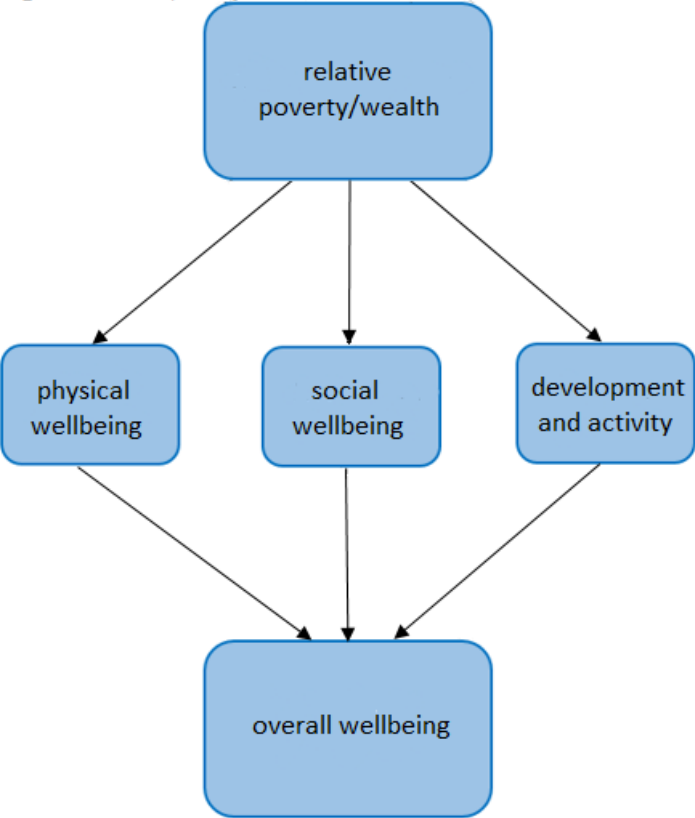
2.3 Conceptual model

Combining the concepts of wellbeing and relative poverty with the conceptual-referent theory of happiness and the relative income hypothesis suggests relative poverty negatively influences an individual's wellbeing, while relative wealth has a positive influence.

These concepts, theories and expectations are summarized in a conceptual framework, presented in figure 1.

The conceptual framework starts with relative poverty/wealth. According to the relative income hypothesis (Caporale et al., 2009) relative income determines satisfaction and influences an individual's wellbeing. Relative income is an aspect of relative poverty/wealth, explaining the link between relative poverty/wealth and overall wellbeing in the conceptual model. This link goes via three aspects of wellbeing (physical wellbeing, social wellbeing, development and activity). These aspects are incorporated in the conceptual model because they are the most important aspects of wellbeing (Rath & Harter, 2010), and will be investigated during this research. According to the relative income hypothesis wellbeing can be influenced by relative income (Caporale et al., 2009). Therefore a positive relation between relative wealth and an individual's wellbeing, and a negative relation between relative poverty and an individual's wellbeing is expected during this research. The conceptual-referent theory of happiness explains the weak relation between income and happiness. Since happiness is a combination of physical, psychological and social wellbeing, this theory is incorporated in the conceptual framework. Because relative poverty/wealth depends on more than income, a positive relation between relative wealth and an individual's wellbeing, and a negative relation between relative poverty and an individual's wellbeing is expected during this research. This is based on the conceptual-referent theory of happiness.

Figure 1: conceptual framework.



The existing literature implies relative poverty negatively influences an individual's wellbeing. The relation between income and happiness is weak according to the conceptual-referent theory of happiness (Caporale et al., 2009), while the relation between reference income and an individual's wellbeing is strong according to the relative income hypothesis (Caporale et al, 2009). Relative poverty depends on economic resources, activity, development and social and physical terms. This framework will be used to investigate if the results of this research are as expected when the used concepts and theories are considered.

Chapter 3 – Methodology

To answer the research questions qualitative and quantitative data was collected and analysed. This is called 'mixed methods', and is used since it utilises the strengths of both qualitative and quantitative data (Cresswell & Cresswell, 2009).

The questionnaires help answering the secondary questions, in order to find if there is a relation between relative poverty/wealth and an individual's wellbeing. It also explains which aspect of wellbeing is affected the most by relative poverty.

The interviews give in-depth information about the effect of relative poverty/wealth on an individual's wellbeing, the relation between money, happiness and wellbeing, and comparing oneself to other people. The role of the interviews differ from the role of the questionnaires. The questionnaires show if there is a relation between relative poverty/wealth and an individual's wellbeing, while the interviews explain this relation.

Bell & Jayne (2009) state small cities have been ignored by urban theorists for too long, limiting the generalizability of urban theories. Therefore this research took place in Groningen, a relatively small city with 200.952 residents in 2016 (Provincie Groningen, 2017) in the northern part of The Netherlands.

The questionnaire was filled in by 81 respondents, who were approached directly on the streets of the neighbourhoods and by going door-to-door. This sampling method is called 'convenience sampling', and is ideal when the research takes place in a short period of time, since the respondents hand in the questionnaires immediately (Etikan et al., 2016). The downside is that convenience sampling can lead to over-representation or under-representation of particular groups within the sample (Etikan et al., 2016). The questionnaires were handed out in 5 various neighbourhoods, shown in figure 2, which differ from each other on various aspects, as shown in figure 3.

Figure 2: neighbourhoods where the respondents live.
Source: created in ArcGis.



Figure 3: information from 2014 about the various neighbourhoods.
 Source: Statistics Netherlands (2017).

| Neighbourhood | Average income per resident per year | Percentage of residents with a high income | Percentage of residents with a low income | Percentage of owner occupied houses |
|------------------|--------------------------------------|--|---|-------------------------------------|
| Vinkhuizen-Noord | 14.700 euros | 5% | 65% | 26% |
| Beijum-Oost | 16.400 euros | 7% | 28% | 34% |
| Beijum-West | 19.100 euros | 8% | 41% | 58% |
| Schildersbuurt | 20.300 euros | 15% | 62% | 48% |
| Industriebuurt | 30.600 euros | 35% | 28% | 46% |

Because the meaning of relative poverty differs per individual, respondents can choose if they consider themselves to be relatively poor, wealthy or similar to others. Since wellbeing consists of various aspects (physical wellbeing, social wellbeing, development and activity) they can review their overall wellbeing and the various aspects of wellbeing. The aspects of wellbeing are reviewed by answering questions which, when combined, make up that aspect. Physical wellbeing is reviewed by reviewing mobility, health, stress, energy, time to relax, nutrition and sports. Social wellbeing is reviewed by reviewing loneliness, friendships, being respected, feeling desired, social interaction and interaction with neighbours. Development and activity is reviewed by reviewing quality of life, development at (voluntary) work, quality of leisure time, possibilities to attend activities, time available for hobbies, possibilities to develop and the satisfaction with the activities attended. This method and the questions are based on the definitions used by Rath & Harter (2010) for physical wellbeing, social wellbeing and development and activity. For the complete questionnaire I refer to appendix 1.

The questionnaires were processed in SPSS. A correlation matrix will be used to analyse if there is a relation between relative poverty/wealth and an individual's wellbeing and the aspects of wellbeing. The interviews were held with 3 respondents. These respondents also filled in the questionnaire, and were asked if they would like to give an interview. Before the interview the interviewees read and agreed to an informed consent form (see appendix 2). The interviewees were asked about what they consider as poverty, the effect of relative poverty/wealth on their wellbeing, and the relation between money, happiness and wellbeing. Furthermore they were asked if they compare themselves to others, and if so, to whom. For the complete interview guide I refer to appendix 3.

Combining and analysing the results of the questionnaires, interviews and literature study will answer the research questions. The questionnaires will help to investigate if there is a relation between relative poverty/wealth and an individual's wellbeing, and what the effect of such a relation is. It also shows which aspects of wellbeing are influenced the most by relative poverty/wealth. The interviews will help determine the characteristics of the relation between relative poverty/wealth and an individual's wellbeing. The literature study will determine if the results of this research are in line with other researches.

3.1 Data review

The respondents rate several aspects of their lives by grading these between 1 (meaning 'never', 'unsatisfied' or 'bad') and 10 (meaning 'always', 'satisfied' or 'good'). The difficulty is that with some questions a higher grade would imply a lower wellbeing. For example the question 'The extent to which I feel lonely on daily basis', where '1' would mean 'never', which is good. Therefore these questions, marked with a * in the questionnaire, are transformed according to the table below (figure 4). The result is that a higher mark always means a higher wellbeing, for each aspect of wellbeing.

Figure 4: transformation of the grades.

| | | | | | | | | | | |
|----------------------------------|----|---|---|---|---|---|---|---|---|----|
| Grade given by respondent | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 |
| Transformed into | 10 | 9 | 8 | 7 | 6 | 5 | 4 | 3 | 2 | 1 |

To analyse relative poverty, the highest completed level of education and the neighbourhoods, this information was transformed by using a Likert Scale (figure 5, 6 and 7). Due to this transformation relative poverty, relative wealth and relatively the same count as one variable.

The reason the data is transformed according to a Likert Scale, and respondents do not have to answer according to a Likert Scale, is because a Likert Scale assumes the distance between each point is the same. This implies that for every respondent the distance between 'relatively poor' and 'relatively the same' is the same as the distance between '1' and '2'. In reality this might not be true. Besides, the meaning of 'relatively poor', 'relatively the same' and 'relatively wealthy' can vary between the respondents. Therefore the answers are transformed after the respondents give their answers, and the results of this research will not be treated as if the distance between each point is the same.

Figure 5: transformation of the answers.

| Answer given by respondent | Relatively poor | Relatively the same | Relatively wealthy |
|----------------------------|-----------------|---------------------|--------------------|
| Transformed into | 1 | 2 | 3 |

Figure 6: transformation of the answers.

| Answer given by respondent | None | High school | MBO | HBO | WO |
|----------------------------|------|-------------|-----|-----|----|
| Transformed into | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |

Figure 7: transformation of the answers.

| Answer given by respondent | Vinkhuizen-Noord | Beijum-Oost | Beijum-West | Schildersbuurt | Industriebuurt |
|----------------------------|------------------|-------------|-------------|----------------|----------------|
| Transformed into | 1 | 2 | 3 | 4 | 5 |

The interviews are analysed by transcribing and coding them, which helps to organize the interviews and find relations between the various topics. The codes that are used can be seen below, in figure 8. This will help to find more in-depth information about the effect of relative poverty/wealth on an individual's wellbeing, the relation between money, happiness and wellbeing, and comparing oneself to others, which can be used to answer the research questions.

Figure 8: codes used for the interviews.

| |
|--------------------------|
| Relative poverty |
| Relative wealth |
| Poverty |
| Comparing to others |
| Wellbeing |
| Social wellbeing |
| Physical wellbeing |
| Development and activity |

3.2 Control variables

Kingdon & Knight (2003) state including demographic and social variables such as age and gender, is appropriate when investigating wellbeing, since these variables might influence an individual's wellbeing. These variables are used as control variables, so their influence is taken out when investigating the relation between relative poverty and an individual's wellbeing. According to the Economic and Social Research Council (2014) higher levels of education are associated with a better wellbeing. Therefore, during this research the age, gender and highest completed level of education of the respondents are used as control variables.

3.3 Ethical considerations and data reflection

This research revolves around personal aspects of the lives of the respondents and can influence the social stereotypes of relative poor and wealthy people. Therefore the respondents were informed they were not obliged to answer questions. They were informed about the research, how the data is stored and how they can withdraw from the research or ask questions. All respondents will stay anonymous, and only synonyms will be used when necessary. For the interviewees an informed consent form is created (see appendix 2) to make sure the interviewees know what it means to give an interview for this research. It states they are not obliged to answer and can retract from the research anytime.

The quality of the data could be improved by using a bigger sample for both the questionnaires and interviews, by handing out the questionnaires in more neighbourhoods, and using a different sampling method than convenience sampling. Nonetheless, the quality of the data has been partly ensured by respecting the privacy of the respondents, storing the data at a safe place, and making it possible for others to view the data.

Chapter 4 – Results

To investigate the effect of relative poverty on an individual's wellbeing, a questionnaire was handed out in 5 different neighbourhoods in Groningen, the Netherlands. This chapter describes the results of the questionnaire. These results will be connected to the interviews and the theoretical framework described in chapter 2.

4.1 Relation between relative poverty and an individual's wellbeing

Using SPSS a correlation matrix was created (figure 9), showing the correlation between relative poverty/wealth and physical wellbeing, social wellbeing, development and activity and overall wellbeing. Correlation varies between 0 (no relation) and 1 (strong relation). A positive correlation indicates a positive relation, a negative correlation indicates a negative relation. The stars (*) indicate the statistical significance of the correlation. Correlation is not causation: it is always possible another variable influences the results.

The data shows a moderate positive correlation (61,2%) between relative wealth and physical wellbeing. Relative wealth has a weak positive correlation with both social wellbeing and development and activity (34,2% and 48,2% respectively). Relative wealth has a weak positive correlation with overall wellbeing (32,8%).

Relative poverty, relative wealth and relatively the same count as one variable, meaning there is a moderate negative correlation between relative poverty and physical wellbeing (-61,2%), a weak negative correlation between relative poverty and social wellbeing and development and activity (-34,2% and -48,2% respectively), and a weak negative correlation between relative poverty and overall wellbeing (-32,8%).

Since relative wealth positively influences wellbeing, and relative poverty negatively influences wellbeing, despite the control variables, this suggest the influence of relative wealth/poverty on an individual's wellbeing is strong, which is in line with the relative income hypothesis (Caporale et al., 2009).

Figure 9: correlation matrix of relative poverty/wealth, overall wellbeing and the aspects of wellbeing. Source: created in SPSS.

| Correlation | |
|--|-------------------------|
| | Relative poverty/wealth |
| Physical wellbeing | 0,612*** |
| Social wellbeing | 0,342** |
| Development and activity | 0,482*** |
| Overall wellbeing | 0,328** |
| * p<0.05, ** p<0.01, *** p<0.001 | |
| Control variables: age, gender, highest completed level of education | |

The data shows the aspect of wellbeing which correlates the most with relative poverty: physical wellbeing (-61,2%), followed up by development and activity (-48,2%) and social wellbeing (-34,2%). This is not in line with Rath & Harter (2010), who state development and activity is affected the most by relative poverty.

Why physical wellbeing correlates most with relative poverty could be explained by the fact that aspects of physical wellbeing (health, mobility, etc.) can be affected by low social wellbeing (friendships, respect, etc.) and low development and activity (quality of life, attending activities, etc.). This is in line with the statements of Umberson & Montez (2010) and Waddell & Burton (2006). Umberson & Montez (2010) state social relations and social interaction positively influence an individual's health. Since health is an aspect of physical wellbeing, social relations and interactions also

positively influence physical wellbeing. Lacking social relations and interactions negatively influences an individual's physical wellbeing. Waddell & Burton (2006) state (volunteer) work positively influences an individual's physical wellbeing, and being unemployed has a negative influence.

Using SPSS a correlation matrix was created (figure 10), showing the correlation between the average income per resident per year in the neighbourhoods where the respondents live and relative poverty/wealth. This helps investigating the influence of neighbourhoods on relative poverty/wealth. It shows a weak positive correlation (22,0%) between the average income per resident per year in the neighbourhoods and relative poverty/wealth, meaning the higher the average income per resident per year in the neighbourhood, the more often the resident considers itself to be relatively wealthy. It also means the lower the average income per resident per year in the neighbourhood, the more often the resident considers itself to be relatively poor.

This shows neighbourhoods influence if an individual considers itself to be relatively poor, wealthy or the same.

Figure 10: correlation matrix of the neighbourhoods and relative wealth.

Source: created in SPSS.

| Correlation | |
|--|---------------|
| | Neighbourhood |
| Relative poverty/wealth | 0,220* |
| * p<0.05, ** p<0.01, *** p<0.001 | |
| Control variables: age, gender, highest completed level of education | |

4.2 Effect of relative poverty on an individual's wellbeing

The data shows a relation between relative poverty/wealth and an individual's wellbeing and its aspects. Now, the effect of relative poverty on and individual's wellbeing will be investigated by using the conceptual-referent theory of happiness and the relative income hypothesis.

4.2.1 Conceptual-referent theory of happiness

Chapter 2 states Caporale et al. (2009) use the conceptual-referent theory of happiness as an explanation for the weak relation between income and happiness, which is the result of different ideas about a happy life. The interviewees were asked if money can buy happiness. For the transcripts of the interviews I refer to appendix 4.

"No, but it can help you. I think it just increases the happiness you already feel. If you are unhappy, money won't help, but if you are happy you can do fun activities with money and that may increase your happiness." (respondent 1, male, 22, relatively poor)

This indicates the conceptual-referent theory of happiness is true. According to respondent 1 (male, 22, relatively poor) money cannot buy happiness: an individual's wellbeing depends on the individual itself and the happiness he/she already feels, not on the amount of money he/she owns.

Respondent 2 (female, 54, relatively wealthy) and 3 (male, 52, relatively wealthy) do not agree, and state money positively influences happiness.

"Yes, I do. It makes me feel very wealthy. [...] Yes, it is a positive feeling." (respondent 2, female, 54, relatively wealthy)

"Money cannot buy happiness, but lacking money does also not make you happy. I think you can gain part of your happiness from money." (respondent 3, male, 52, relatively wealthy)

These opinions are not in line with the conceptual-referent theory of happiness (Caporale et al., 2009). This suggests that for a relatively poor individual there is no relation between income and happiness, but for a relatively wealthy individual there is a relation.

4.2.2 Relative income hypothesis

Chapter 2 states the relative income hypothesis explains that instead of, or in addition to absolute income, it is relative income determining satisfaction (Caporale et al, 2009). Based on this theory a positive relation between relative wealth and an individual's wellbeing, and a negative relation between relative poverty and an individual's wellbeing, is expected during this research. The interviews indicate this theory is true:

"You do this [comparing yourself to others] unconsciously. I always look at my boss. Your boss always earns more than you do, you already see a gradation there. And where you live, if you can do more than you neighbours it gives a feeling of, not superiority, but it feels nice. And if I am unable to do the things others can, I think 'I would like to do something like that too'. So somewhere you take your environment into account." (respondent 3, male, 52, relatively wealthy)

"As long as you have more than your neighbour, you always feel better." (respondent 3, male, 52, relatively wealthy)

"[After being asked whether or not feeling relatively wealthy is a positive feeling] Yes, it is a positive feeling." (respondent 2, female, 54, relatively wealthy)

According to respondent 3 (male, 52, relatively wealthy) you unconsciously compare yourself to others when it comes to relative poverty. The thought you are relatively wealthy makes you feel nice according to respondent 2 (female, 54, relatively wealthy) and 3 (male, 52, relatively wealthy). The idea you are relatively poor is a bad feeling according to respondent 3 (male, 52, relatively wealthy), who considers himself to be relatively poor compared to his boss.

Only respondent 1 (male, 22, relatively poor) states the idea of being relatively poor does not give him any negative or positive feelings:

"[After being asked what the comparison does to him] Not much. I am satisfied with what I have. Comparing myself to others does not give me a positive feeling, but also not a negative one. This is because I am already satisfied with my situation." (respondent 1, male, 22, relatively poor)

This could be explained by the fact that respondent 1 (male, 22, relatively poor) is satisfied with his situation. This suggests relative poverty does not have an influence on wellbeing when the individual is satisfied with his/her situation.

Chapter 2 states Howell et al. (2006), Camfield et al. (2010), Diener & Biswas-Diener (2002) and Easterlin (2003) believe absolute income matters more for the wellbeing of people at low income levels. The same statement is expected during this research: interviewees considering themselves to be relatively poor claim income has a bigger impact on wellbeing than it has according to interviewees considering themselves to be relatively wealthy.

"Without money you have nothing. Actually, your whole life revolves around scraping up your basic needs. If you don't have to worry about that because you have money, your life is a bit more comfortable, but it also adds a some happiness. But happiness can also be having nothing but getting a bread. So per gradation happiness will be experienced"

different. But in my situation I feel like it comes in handy to have some money."
(respondent 3, male, 52, relatively wealthy)

"I think there is a relation. I believe that if we would have financial concerns, if I could not buy presents for a birthday for instance, I think it can have its impact." (respondent 2, female, 54, relatively wealthy)

"Yes, I do feel stressed now and then. [...] The stress is temporary, about money and that kind of stuff." (respondent 1, male, 22, relatively poor)

The interviewees state money does matter more for subjective wellbeing for people at low income levels. Respondent 2 (female, 54, relatively wealthy) and 3 (male, 52, relatively wealthy) do not consider themselves to be relatively poor, but can imagine what the effect of having a low income could be. For respondent 1 (male, 22, relatively poor) money is a subject causing stress. This suggests absolute income matters more for the subjective wellbeing of people at low income levels, than it does for people at high income levels. This implies the statement of Howell et al. (2006), Camfield et al. (2010), Diener & Biswas-Diener (2002) and Easterlin (2003) is true.

The results of this research show the relation between relative poverty/wealth and an individual's wellbeing, and how relative poverty negatively influences an individual's wellbeing. There is a weak positive relation between relative wealth and overall wellbeing (correlation: 32,8%), and a weak negative relation between relative poverty and overall wellbeing (correlation -32,8%). Relative poverty/wealth have the strongest relation with physical wellbeing, compared to the other aspects of wellbeing. The average income per resident per year in the neighbourhoods of the respondents influence if the respondent considers itself to be relatively poor, wealthy or the same. The data of this research suggests that for a relatively poor individual there is no relation between income and happiness, but for a relatively wealthy individual there is a relation. Furthermore, it suggests absolute income matters more for the wellbeing of people at low income levels, than it does for people at high income levels.

Chapter 5 – Conclusions

This chapter describes the conclusions for the research questions. The last paragraph describes the strengths and weaknesses of this research, and gives recommendations for future research.

5.1 Conclusions for the secondary questions

People tend to compare themselves to others or themselves from the past (Kingdon & Knight, 2003). Respondent 3 (male, 52, relatively wealthy) states this comparison is mostly done unconscious. This research proves the negative relation between relative poverty and an individual's overall wellbeing, and on various aspects of an individual's wellbeing. This was investigated by using questionnaires, interviews and literature, and is in line with the expectations during this research, and with the relative income hypothesis used by Caporale et al. (2009).

This research also proves the positive relation between relative wealth and an individual's overall wellbeing, and on various aspects of an individual's wellbeing. This too is in line with the expectations during this research, and with the relative income hypothesis used by Caporale et al. (2009).

Furthermore, this research proves physical wellbeing to be the most influenced aspect of wellbeing by relative poverty/wealth. When the individual considers itself to be relatively poor, the individual's physical wellbeing is negatively affected. If the individual considers itself to be relatively wealthy, the individual's physical wellbeing is positively influenced. Physical wellbeing is affected the most by relative poverty since it is also influenced by social wellbeing (Umberson & Montez, 2010) and development and activity (Waddell & Burton, 2006).

Additionally, this research shows that the average income per resident per year in the neighbourhoods where the individual lives plays a significant role in whether or not the individual considers itself to be relatively poor, wealthy or the same. This implies the neighbourhood of an individual influences an individual's wellbeing.

5.2 Conclusions for the research question

This research indicates the negative effect of relative poverty on an individual's wellbeing. The thought of being relatively wealthy gives a positive feeling according to respondent 2 (female, 54, relatively wealthy) and 3 (male, 52, relatively wealthy), and the idea of being relatively poor gives a negative feeling according to respondent 3 (male, 52, relatively wealthy). Nonetheless, if the individual is satisfied with his/her situation, relative poverty has no influence (respondent 1, male, 22, relatively poor).

According to the questionnaires, people who consider themselves to be relatively poor have a lower wellbeing than those who consider themselves to be relatively the same or relatively wealthy. This indicates the relative income hypothesis used by Caporale et al. (2009) and the expectations during this research, are true.

The statements of respondent 2 (female, 54, relatively wealthy) and 3 (male, 52, relatively wealthy) suggest there is a positive relation between income and happiness, which suggests the conceptual-referent theory of happiness used by Caporale et al. (2009) is not true. However, respondent 1 (male, 22, relatively poor) states an individual's wellbeing depends more on the individual itself, than on the amount of money he/she owns. This is in line with the conceptual-referent theory of happiness used by Caporale et al. (2009). This suggests that for a relatively poor individual there is no relation between income and happiness, but for a relatively wealthy individual there is a relation.

Nonetheless, this research suggests money matters more for the wellbeing of people at low income levels. This is based on the statements of the interviewees, and implies the statement of Howell et al.

(2006), Camfield et al. (2010), Diener & Biswas-Diener (2002) and Easterlin (2003), and the expectations during this research, are true.

5.3 Strengths, weaknesses and recommendations

Due to ethical considerations the absolute income of the respondents has been taken into account on neighbourhood level, not on individual level. However, absolute income on individual level could have given interesting conclusions. It could tell whether the relation between relative poverty and an individual's wellbeing is also affected by absolute income or not.

Why relative poverty affects an individual's wellbeing this much could not be completely explained with this research. Nonetheless, this research proves a lot: relative poverty negatively affects an individual's wellbeing, while relative wealth positively influences an individual's wellbeing. For future research I recommend to investigate why relative poverty negatively affects an individual's wellbeing, and why relative wealth positively influences an individual's wellbeing. In addition I recommend to investigate why there is a relation between income and happiness according to relative wealthy individuals, but not according to relative poor individuals.

Furthermore, this research could not explain to whom the respondents tend to compare themselves. This might be interesting for further research, since it might influence if an individual considers itself to be relatively poor or wealthy.

Chapter 6 – References

- Alling, P. & Hand, D.J. (2014). *The wellbeing of nations*. West Sussex: John Wiley and Sons, Ltd.
- Bell, D. & Jayne, M. (2009). Small cities: towards a research agenda. *International Journal of Urban and Regional Research*, 33(3), 683-699.
- Camfield, L., Guillen-Royo, M. & Velazco, J. (2010). Does needs satisfaction matter for psychological and subjective wellbeing in developing countries: a mixed-methods illustration from Bangladesh and Thailand. *Journal of Happiness Studies*, 11(4), 497–516.
- Caporale, G.M., Georgellis, Y., Tsitsjanis, N. & Yin, Y.P. (2009). Income and happiness across Europe: do reference values matter?. *Journal of Economic Psychology*, 30(1), 42-51.
- Creswell, J.W. & Creswell, J.D. (2009). *Research design: qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. Los Angeles: Sage Publications.
- Diener, E. & Biswas-Diener, R. (2002). Will money increase subjective well-being?. *Social Indicators Research*, 57(2), 119–169.
- Easterlin, R.A. (2003). Explaining happiness. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, 100(19), 11176–11183.
- Economic and Social Research Council (ESRC) (2014). *The wellbeing effect of education*. Accessed on 17-01-2018 via <http://www.esrc.ac.uk/news-events-and-publications/evidence-briefings/the-wellbeing-effect-of-education/>. Swindon: Economic and Social Research Council (ESRC).
- Etikan, L., Musa, S.A. & Alkassim, R.S. (2016). Comparison of convenience sampling and purposive sampling. *American Journal of Theoretical and Applied Statistics*, 5(1), 1-4.
- Galster, G.C. (2011). The mechanism(s) of neighbourhood effects: theory, evidence, and policy implications. In M. van Ham, D. Manley, N. Bailey, L. Simpson & D. Maclennan (Eds.), *Neighbourhood effects research: new perspectives* (pp. 23–56). Dordrecht: Springer.
- Honneth, A. (2007). Recognition as ideology. In B. van den Brink & D. Owen (Eds.). *Recognition and power* (pp. 323–347). Cambridge: Cambridge University Press.
- Howell, C.J., Howell, R.T. & Schwabe, K.A. (2006). Does wealth enhance life satisfaction for people who are materially deprived? Exploring the association among the Orang Asli of peninsular Malaysia. *Social Indicators Research*, 76(3), 499–524.
- Huppert, F.A., Baylis, N. & Keverne, B. (2004). Introduction: why do we need a science of well-being?. *Philosophical Transactions of the Royal Society*, 359, 1331–1332.
- Kingdon, G.G. & Knight, J. (2003). *Wellbeing poverty versus income poverty and capabilities poverty in South Africa*. Oxford: Global Poverty Reduction Group.
- Madden, D. (2000). Relative or absolute poverty lines: a new approach. *Review of Income and Wealth*, 46(2), 181-199.

McAllister, F. (2005). *Wellbeing concepts and challenges*. London: Sustainable development Research Network.

McCulloch, A. (2001). Ward-level deprivation and individual social and economic outcomes in the British household panel survey. *Environment and Planning A*, 33, 667–684.

Michaelson J., Mahony S. & Schifferes J. (2012). *Measuring wellbeing: a guide for practitioners*. London: New Economics Foundation.

Nieuwenhuis, J., Ham, M. van, Yu, R., Branje, S., Meeus, W. & Hooimeijer, P. (2017). Being poorer than the rest of the neighbourhood: relative deprivation and problem behaviour of youth. *Journal of Youth and Adolescence*, 46, 1891-1904.

Nieuwenborg, L. van, Lepeleire, J. de & Buntinx, F. (2013). Prevalence and management of psychosocial problems in primary care in Flanders. *International Journal of Integrated Care*, 13(6), 1-6.

Oberwittler, D. (2007). The effects of neighbourhood poverty on adolescent problem behaviours: a multi-level analysis differentiated by gender and ethnicity. *Housing Studies*, 22, 781–804.

Provincie Groningen (2017). *Bevolkingsaantallen*. Accessed on 19-01-2018 via <https://www.provinciegroningen.nl/service-links-provincie-groningen/over-de-provincie/kerngegevens/bevolkingsaantallen/>. Groningen: Provincie Groningen.

Rath, T. & Harter, J.K. (2010). *Wellbeing: the five essential elements*. New York: Gallup Press.

Rojas, M. (2007). Heterogeneity in the relationship between income and happiness: a conceptual-referent-theory explanation. *Journal of Economic Psychology*, 28, 1–14.

Ryan R.M. & Deci E.L. (2001). On happiness and human potentials: a review of research on hedonic and eudemonic wellbeing. *Annual Review of Psychology*, 52, 141–166.

Sallila, S., Hiilamo, H. & Sund, R. (2006). Rethinking relative measures of poverty. *Journal of European Social Policy*, 16(2), 107-120.

Saunders, P. & Hill, T. (2008). A consistent poverty approach to assessing the sensitivity of income poverty measures and trends. *Australian Economic Review*, 41(4), 371-388.

Sayer, A. (2007). Class, moral worth and recognition. In T. Lovell (Ed.), *(Mis)recognition, social inequality and social justice* (pp. 88–102). London: Routledge.

Shah, H. & Marks, N. (2004). *A wellbeing manifesto for a flourishing society*. London: The New Economics Foundation.

Sociaal en Cultureel Planbureau (2016). *De omvang van armoede*. Accessed on 18-10-2017 via https://digitaal.scp.nl/armoedein kaart2016/de_omvang_van_armoede/. The Hague: Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP).

Sociaal en Cultureel Planbureau (2016). *Verwachte armoede in 2015-2017*. Accessed on 18-10-2017 via https://digitaal.scp.nl/armoedein kaart2016/verwachte_armoede_in_2015-2017/. The Hague: Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP).

Statistics Netherlands (2017). *Begrippen. Lage-inkomensgrens*. Accessed on 01-10-2017 via <https://www.cbs.nl/nl-nl/onze-diensten/methoden/begrippen?tab=l#id=lage-inkomensgrens>. The Hague: Statistics Netherlands.

Statistics Netherlands (2017). *CBS in uw buurt*. Accessed on 05-11-2017 via http://www.cbsinuwbuurt.nl/#buurten2014_gemiddeld_inkomen_inwoner. The Hague: Statistics Netherlands.

Statistics Netherlands (2017). *Organisation*. Accessed on 01-10-2017 via <https://www.cbs.nl/en-gb/about-us/organisation>. The Hague: Statistics Netherlands.

Sundriyal, R. & Kumar, R. (2014). Happiness and wellbeing. *The International Journal of Indian Psychology*, 1(4), 19-27.

Townsend, P. (1979). *Poverty in the United Kingdom*. Harmondsworth: Penguin.

Townsend, P. (2006). What is poverty? An historical perspective. In D. Ehrenpreis (Ed.), *Poverty in focus* (pp. 5-6). New York: United Nations Development Programme.

Umberson, D. & Montez, J.K. (2010). Social relationships and health: A flashpoint for health policy. *Journal of health and social behaviour*, 51(1), 54-66.

Waddell, G. & Burton, A.K. (2006). *Is work good for your health and wellbeing?*. London: Department for Work and Pensions.

Appendices

Appendix 1: Questionnaire

Notification: The questionnaire is in Dutch, since the research took place in the Netherlands.

| |
|--|
| <p>Hartelijk dank dat u deel wilt nemen aan deze enquête. Ik ben student Sociale Geografie & Planologie aan de Rijksuniversiteit Groningen, en doe onderzoek naar het effect van relatief inkomen op iemands welzijn. Uw deelname is geheel anoniem en alle gegevens zullen zorgvuldig verwerkt worden.</p> <p>Het grootste gedeelte van de enquête bestaat uit het becijferen van bepaalde aspecten uit uw leven, waarbij 1 'heel slecht' betekent en 10 'heel goed'.</p> |
|--|

| | | | |
|--|--------------------------|--------------------------|--------------------------|
| Algemeen | | | |
| Mijn welzijn becijfer ik met een | | | |
| Als ik mijzelf vergelijk met anderen, op basis van armoede/rijkdom, dan vergelijk ik mijzelf met (familie, vrienden, burens, collega's, etc. Hier zijn meerdere opties mogelijk) | | | |
| Wanneer ik mij met deze groep(en) vergelijk, dan acht ik mijzelf | Rijker | Gelijk | Armer |
| | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |

| | |
|--|--|
| Becijfer de volgende karakteristieken van fysiek welzijn | |
| Mijn sportgedrag | |
| Mijn toegankelijkheid tot het openbaar vervoer | |
| Mijn zelfstandigheid om te gaan waar ik wil | |
| Mijn gezondheid | |
| Mijn tevredenheid over mijn gezondheid | |
| Mijn mobiliteit | |
| Mijn hoeveelheid stress in het dagelijks leven* | |
| Mijn hoeveelheid energie in het dagelijks leven | |
| Mijn gezonde eetgedrag | |
| De tijd die ik heb om te ontspannen | |

| | |
|--|--|
| Becijfer de volgende karakteristieken van sociaal welzijn | |
| Mijn contact met andere mensen | |
| De mate waarin ik mij eenzaam voel in het dagelijks leven* | |
| Mijn sociale leven | |
| De vriendschappelijke relaties die ik heb | |
| De mate waarin ik mij gewenst voel in het dagelijks leven | |
| Het contact met mijn buurtgenoten | |
| Het gevoel dat ik gerespecteerd word | |

| Becijfer de volgende karakteristieken van ontwikkeling en activiteit | |
|---|--|
| De kwaliteit van mijn vrije tijd | |
| De hoeveelheid tijd beschikbaar voor mijn hobby/hobby's | |
| Mijn ontwikkeling in mijn (vrijwilligers)werk | |
| Mijn kwaliteit van leven | |
| De ruimte die ik heb in het dagelijks leven om mijzelf te ontwikkelen | |
| De mogelijkheden om mee te doen aan leuke activiteiten | |
| Mijn tevredenheid over de activiteiten die ik doe | |

| Ter afsluiting | | | | | | | | | |
|---------------------------------------|--------------------------|--------------------------|--------------------------|--------------------------|--------------------------|--------------------------|--------------------------|--------------------------|--------------------------|
| Geslacht | Man | Vrouw | Anders | | | | | | |
| | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> | | | | | | |
| Leeftijd | | | | | | | | | |
| Wat is uw hoogst afgeronde opleiding? | WO | HBO | MBO | VWO | HAVO | TL | Basis | Kader | Anders |
| | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> | <input type="checkbox"/> |
| Indien anders: | | | | | | | | | |
| Vragen en/of opmerkingen | | | | | | | | | |

Appendix 2: Informed consent form

Notification: The form is in Dutch, since the interviews were in Dutch and research took place in the Netherlands.

Informatie Participanten onderzoek Relatieve Armoede

Geachte deelnemer,

U doet mee aan een onderzoek naar het effect van relatieve armoede op iemands welzijn van de Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen, verbonden aan de Rijksuniversiteit Groningen. Het is van belang dat u op de hoogte bent van het volgende:

- U kunt te allen tijde kiezen om te stoppen met het interview, ook wanneer het interview al heeft plaatsgevonden.
- U kunt te allen tijde aangeven dat u bepaalde vragen uit het interview niet wilt beantwoorden.
- Dit interview zal alleen voor dit onderzoek gebruikt worden, en niet voor andere doeleinden.
- Tijdens het onderzoek zult u anoniem blijven, en zal het pseudoniem 'Respondent [nummer]' worden gebruikt.

Daarnaast is er een vraag:

- U gaat akkoord met het feit dat het interview wordt opgenomen, ten behoeve van de data-analyse die later zal plaatsvinden.

Ondergetekenden verklaren dit document gelezen en begrepen te hebben.

Handtekening onderzoeker:

Handtekening participant:

Getekend op, te

Appendix 3: Interview guide

Notification: The interview guide is in Dutch, since the research took place in the Netherlands.

| <p>Hallo, ik ben Charlotte de Haas, student Sociale Geografie & Planologie aan de Rijksuniversiteit Groningen. Ik doe onderzoek naar het effect van relatieve armoede op iemands welzijn. Hiervoor hou ik, naast enquêtes, ook verschillende interviews om op die manier dit effect te onderzoeken. Ik zou dit interview graag opnemen met mijn telefoon. Dit doe ik om het interview later terug te kunnen luisteren en de analyse zo goed mogelijk te doen. Hierdoor voorkom ik ook dat ik uw woorden verkeerd interpreteer. Geeft u hier toestemming voor?</p> <p>Ik zal tijdens dit interview van alles vragen, en schrijf eventueel de belangrijkste punten op. Ik wil u vragen om eerlijk antwoord te geven, ik ben vooral benieuwd naar uw perspectief. Er zijn dus geen goede of foute antwoorden. Als u geen antwoord wil geven kunt u dit vertellen. De interviews blijven anoniem, zodat niemand kan terugvinden wie er geïnterviewd is.</p> | |
|---|--|
| Thema | Vragen |
| Inleidende vragen | Hoe stelt u zich welzijn voor? Wat is uw definitie van welzijn? |
| | Hoe stelt u zich armoede voor? |
| Fysiek welzijn | Bent u tevreden over uw gezondheid? |
| | Bent u tevreden over uw mobiliteit? <i>Kunt u de plekken bezoeken die u wilt, wanneer u dat wilt?</i> |
| | Heeft u genoeg beweging? |
| | Heeft u in het dagelijks leven genoeg tijd om te ontspannen? <i>Waarom wel/niet?</i> |
| | Heeft u in het dagelijks leven last van stress? <i>Maakt u zich in het dagelijks leven vaak zorgen?</i> <i>Waarom komt dit (niet)?</i> |
| Sociaal welzijn | Bent u tevreden met de contacten die u heeft? |
| | Voelt u zich wel eens eenzaam? <i>Zo ja: wanneer?</i> <i>Waarom wel/niet?</i> |
| | Word u gerespecteerd? <i>Waarom merkt u dit?</i> |
| | Bent u tevreden over uw sociale leven? <i>Waarom wel/niet?</i> |
| Ontwikkeling en activiteit (werk en vrije tijdsbesteding) | Zijn er bepaalde activiteiten of hobby's waaraan u niet kan deelnemen, ondanks dat u dit graag zou willen? <i>Uit eten gaan, naar een pretpark, op vakantie, weekendje weg, voetbalclub, etc.</i> <i>Waarom kan dit niet?</i> |
| | Heeft uw leven zin? |
| | Kunt u zichzelf voldoende ontwikkelen in het dagelijks leven? <i>Waarom wel/niet?</i> |
| Welzijn | Bent u tevreden over uw welzijn? <i>Waarom wel/niet?</i> |
| | Bent u gelukkig? <i>Waarom wel/niet?</i> |
| | Wat maakt volgens u dat welzijn hoog is? |

| | |
|--|---|
| Relatieve armoede | Vergelijkt u zichzelf wel eens met andere mensen? <i>Zo ja: met wie?</i> <i>Wanneer? Waarom (niet)?</i> |
| | Wanneer u zich met deze mensen vergelijkt, hoe ziet u uzelf dan? <i>Armer/gelijk/rijker?</i> |
| | Wat doet deze vergelijking met u? <i>Welk gevoel geeft het u?</i> |
| | Maakt geld gelukkig? <i>Zo ja: waarom?</i> <i>Zo nee: waarom niet? Wat maakt wel gelukkig?</i> |
| | |
| Afsluiting | Heeft u nog vragen of opmerkingen? |
| <p>Bedankt voor uw medewerking aan dit interview. Wilt u verder nog iets kwijt? Als u nog vragen en opmerkingen heeft over dit interview mag u dit altijd zeggen, maar u kunt ook mailen naar: c.i.de.haas@student.rug.nl.</p> | |

Appendix 4: Transcripts of interviews

Notification: The transcriptions are in Dutch, since the interviews were in Dutch and research took place in the Netherlands.

Respondent 1, male, 22, relatively poor

Interviewer: Ik doe een onderzoek naar het effect van iemands relatieve armoede op iemands welzijn, en om wat meer diepte-informatie te krijgen ga ik een interview afnemen met u en meer mensen. De eerste vraag is 'wat is uw definitie van welzijn?'

Respondent 1: Welzijn is voor mij, denk ik, dat ik goede sociale contacten heb. Goede vrienden heb, waarbij ik me prettig voel. Een goede gezondheid, en het gevoel dat ik iets bij kan dragen in mijn werk, dat ik nuttige dingen kan doen. Maar dit kan natuurlijk per persoon verschillen.

Interviewer: En uw definitie van armoede, wanneer is iets of iemand arm?

Respondent 1: Ik zou zeggen: als je niet aan je basisbehoeften kunt voldoen.

Interviewer: Dat is wel interessant, want wat ziet u dan als basisbehoeften?

Respondent 1: Ik zie een aantal dingen als basisbehoeften: natuurlijk eten en dergelijke, maar ook een woning en toegang tot scholing. En vervoer naar plekken waar je heen wilt gaan, dat soort dingen ook.

Interviewer: Dat zijn hele interessante antwoorden. Ik ga ook vragen stellen over uw fysieke welzijn, want hoe tevreden bent u over uw gezondheid?

Respondent 1: Ik ben best tevreden over mijn gezondheid.

Interviewer: En waarom?

Respondent 1: Ik heb niet per se dingen met mijn gezondheid die mij belemmeren in mijn leven leven. Dat is voor mij eigenlijk het enige waaraan ik het afmeet. Ik heb ook geen zorgen over mijn gezondheid.

Interviewer: En refereert u dan alleen naar uzelf of vergelijkt u uzelf ook met anderen daarin? Hoe gezond is mijn omgeving bijvoorbeeld?

Respondent 1: Niet echt. Het gaat mij vooral om: kan ik wat ik wil kunnen? Heb ik genoeg gezondheid om een goed leven te hebben? En dat heb ik, ik ben er tevreden mee.

Interviewer: Want u zegt nu dat gezondheid ook afhangt van of u kunt doen wat u wil. Bent u dan ook tevreden over uw mobiliteit?

Respondent 1: Wat is mobiliteit precies?

Interviewer: Dat als u bijvoorbeeld naar de stad wilt, dan kunt u dat. Als u naar de burens wilt, of dat kan. Als u naar de winkel wilt, dan kan dat.

Respondent 1: Ja daar ben ik wel tevreden over.

Interviewer: Dus, u kunt zeggen dat als u een plek wilt bezoeken, dan kunt u dat altijd wel?

Respondent 1: Ja.

Interviewer: En heeft u volgens u ook genoeg beweging in het dagelijks leven?

Respondent 1: Ik kom niet zo vaak toe aan sporten als ik zou willen, dus niet per se. Maar ik vind het geen groot probleem.

Interviewer: En ziet u sporten ook als iets als ontspanning?

Respondent 1: Jawel.

Interviewer: En vind u dan ook dat u genoeg tijd heeft om te ontspannen in het dagelijks leven?

Respondent 1: Nou, sporten is wel ontspanning, maar het is ook een soort inspanning. Dus ik kan het niet doen als ik al een hele dag heel druk bezig ben geweest. Want om daarna dan nog te gaan sporten, daar heb ik niet altijd de energie voor. Ik heb wel genoeg vrije tijd, maar soms heb ik gewoon te veel aan mijn hoofd om bezig te gaan.

Interviewer: Maar wel genoeg tijd om te ontspannen in het dagelijks leven?

Respondent 1: Ja dat denk ik wel.

Interviewer: En waardoor komt dat volgens u, dat u genoeg tijd heeft om te ontspannen?

Respondent 1: Dat komt denk ik omdat ik een goede balans heb tussen de taken die ik moet doen overdag, en er blijft genoeg tijd over dan.

Interviewer: En heeft u vaak stress in het dagelijks leven? Maakt u zich wel eens zorgen?

Respondent 1: Ja stress komt af en toe wel voorbij. Ik ben ook nog student, en dan heb je af en toe te maken met deadlines en tentamens, en rond die tijden is er veel meer stress omdat je dan moet presteren. En daarvoor heb ik veel minder stress, want er ligt dan geen druk op. En ik heb af en toe ook wel gewoon zorgen, en die leveren ook wel stress op. Maar het is niet zo dat ik het druk heb de hele tijd door, dat soort stress niet. Het is of tijdelijke stress, of zorgen over geld en dat soort dingen.

Interviewer: En zijn die zorgen dan ook tijdelijk?

Respondent 1: Ja.

Interviewer: Dan gaan we het ook hebben over uw sociale welzijn. Bent u tevreden met de contacten die u heeft?

Respondent 1: Ja, ik ben zeer tevreden over de contacten die ik heb.

Interviewer: En waardoor komt dat volgens u?

Respondent 1: Ik zit in een omgeving, een studentenvereniging, waar ik veel mensen ken. Ik heb een relatie waar ik veel uit haal. Met mijn familie heb ik ook nog regelmatig contact. De tijd die ik heb om de contacten te onderhouden, daar voel ik me prettig bij.

Interviewer: Voelt u zich dan ook wel eens eenzaam?

Respondent 1: Soms, maar heel weinig. Ik denk dat ieder mens dat wel eens heeft. Het is in elk geval niet zo dat ik het als een probleem voor mezelf zou beschouwen.

Interviewer: U zegt dat u zich niet vaker dan gemiddeld eenzaam voelt, waardoor komt het dat u het minder heeft dan gemiddeld?

Respondent 1: Ik denk door de contacten die ik heb en het gemak waarmee ik ze opzoek, of waarmee zij mij opzoeken. Als ik behoefte heb aan sociaal contact dan kan ik naar mensen toe gaan, ik kan mensen bellen, mensen spreken. Dat vind ik prettig. En ik heb ook genoeg activiteiten die georganiseerd worden in een week waar ik heen kan gaan, waar ik ook sociale contacten kan hebben. Het is allemaal heel makkelijk te bereiken voor mij.

Interviewer: Als ik het zo mag samenvatten dan ligt het deels aan uw omgeving, die organiseren activiteiten, maar ook aan uzelf. U maakt makkelijk contact en u bent ook erg mobiel: u kunt naar de mensen en activiteiten toe wanneer u dat wilt.

Bent u ook tevreden over uw sociale leven?

Respondent 1: Ja daar ben ik ook tevreden over, een beetje voortvloeiend uit de rest wat ik zei.

Interviewer: Zijn er ook bepaalde activiteiten waaraan u niet kunt deelnemen, ondanks dat u dat wel zou willen? Bijvoorbeeld een weekend weg, een park bezoeken, op vakantie gaan. Dat kan het allemaal zijn, maar het kan ook iets zijn als schilderen.

Respondent 1: De meeste dingen kan ik wel bereiken, maar dingen zoals op vakantie gaan of een verre reis maken, ik heb dat wel gedaan maar voel dan steeds de druk van 'ik moet mijn studie af maken, snel, het kost ook veel geld'. Dat zijn wel dingen die meespelen voor een reis van twee week weg ofzo. Dat houdt mij daarin wel tegen.

Interviewer: Dus dan speelt uw studie mee, maar ook geld speelt een rol.

Respondent 1: Ja.

Interviewer: Heeft uw leven ook zin volgens u?

Respondent 1: Ja.

Interviewer: En waarom?

Respondent 1: Dat hangt heel erg ervan af wat je ziet als zingevend, en ik zie dat als wanneer je goed contact hebt met mensen. En jezelf ontwikkelen zie ik als zingevend. Ik studeer nog dus ik werk nog niet echt, maar concreet werk zou ik ook als zingevend zien.

Interviewer: Denkt u dan ook dat wanneer u een baan heeft, dat uw leven meer zin heeft?

Respondent 1: Ik weet niet of het meer zin heeft, maar in elk geval: dan heeft het zin door concreet dingen te doen, en nu heeft het zin door mijzelf te ontwikkelen.

Interviewer: En bent u ook gelukkig?

Respondent 1: Ik ben wel gelukkig.

Interviewer: En waardoor komt dat?

Respondent 1: Door sociaal contact, gezondheid, door de dingen die ik doe dat ik die goed doe en dat mensen er iets aan hebben, of in elk geval ikzelf.

Interviewer: U heeft aan het begin al een definitie gegeven wat welzijn voor u inhoudt. Bent u ook tevreden over uw welzijn?

Respondent 1: Ja, daar ben ik heel tevreden over.

Interviewer: En u vertellen waarom dat is?

Respondent 1: Dat is omdat ik kan doen wat ik wil doen in heel veel opzichten. Dat ik er de mogelijkheden voor heb, en er de gezondheid voor heb. En ook het gevoel dat het leven zin heeft voor mij, met de dingen die ik doe.

Interviewer: Het lijkt nu of u het telkens naar uzelf refereert, dat u uw eigen referentiepunt bent. Kijkt u ook wel eens hoe u bent in vergelijking met anderen? Is mijn welzijn net zo goed als dat van mijn ouders, of mijn familie, of vrienden, of burens, of willekeurige mensen?

Respondent 1: Voor sommige gedeelten van mijn welzijn wel. Met sociale aspecten doe ik dat wel, dan kijk ik naar hoeveel contacten andere mensen hebben en hoeveel ik dat heb. Qua geld doe ik het ook wel. Kijken wat andere mensen kunnen betalen, en wat ik kan betalen. Ik doe het zelf niet qua gezondheid, maar ik kan me wel voorstellen dat bij een slechte gezondheid je dat wel gaat vergelijken met anderen. Maar ik heb gewoon een goede gezondheid, dus ik heb niks om te vergelijken. Het speelt gewoon niet zo erg.

Interviewer: Het kan natuurlijk dat u denkt: ik ben gezond, anderen niet, en daarin heb ik voordeel.

Respondent 1: Ja, maar ik vergelijk dat niet.

Interviewer: We gaan het nu hebben over relatieve armoede. De definitie die ik hiervoor in mijn onderzoek gebruik is of bijvoorbeeld ik in vergelijking met de groep waarmee ik mij wil begeleiden, bijvoorbeeld mijn familie, mijzelf armer acht dan mijn familie. En dat kan op basis van geld zijn, gezondheid, eigenlijk alles wat onderdeel kan uitmaken van armoede. Dat verschilt daarom ook per persoon. Niet alleen om wat armoede inhoudt, maar ook aan wie je dan refereert. Daarom is het ook wel interessant om dat te bespreken tijdens dit interview, want met wie vergelijkt u zich, als u dat doet?

Respondent 1: Ik denk het meest met mijn leeftijdsgenoten.

Interviewer: En dan alle leeftijdsgenoten, of vrienden?

Respondent 1: Voornamelijk vrienden, want daar weet ik het meeste van. Maar een leeftijdsgenoot die ik verder niet ken daar vergelijk ik mijzelf ook wel mee.

Interviewer: En waarom juist met uw leeftijdsgenoten?

Respondent 1: Ik denk omdat we heel erg veel in dezelfde situatie zitten. Ik vergelijk mij niet met iemand die veel ouder is want ik ben nog student, ik kan nog geen huis hebben. Dan voel ik mij ook niet minder omdat ik geen huis heb. Maar als ik kijk naar medestudenten dan denk ik: ik had dit kunnen zijn, maar ik ben het niet. En daarom zijn die verschillen dan wat schrijnender voor mij.

Interviewer: En als u zich met uw leeftijdsgenoten vergelijkt, hoe ziet u uzelf dan?

Respondent 1: Ik zie mezelf qua welzijn goed. Ik denk gemiddeld en misschien zelfs wat beter. Misschien wat armer, maar dat kan ook zijn dat het toevallig altijd opvalt wanneer iemand iets heeft wat duur is en wat jij niet hebt of kunt betalen, dan wanneer iemand iets heeft wat goedkoper is dan de dingen die jij hebt. Maar voor mijn gevoel ben ik wat armer. Voor de rest eigenlijk gelijk of net iets beter.

Interviewer: En wat is dan 'de rest'?

Respondent 1: Bijvoorbeeld sociale contacten, mobiliteit.

Interviewer: En in de zin van armoede, waar staat u dan wanneer u zichzelf vergelijkt met uw leeftijdsgenoten?

Respondent 1: Met armoede op het gebied van geld, dan zie ik mezelf wat armer dan de rest. Armoede op het gebied van mobiliteit, dan zie ik mijzelf wat rijker dan de rest, of gelijk. Sociale contacten ook rijker of gelijk. Ontwikkelingsmogelijkheden ook rijker of gelijk.

Interviewer: Armoede was volgens u niet alleen inkomen. Ik merk dat bij u het erg verschilt per onderdeel of u zich armer of rijker of gelijk acht.

Respondent 1: Ja, voor mij wel.

Interviewer: Als u die vergelijkingen maakt, wat doet dat met u?

Respondent 1: Meestal niet zo veel. Ik ben tevreden met wat ik heb. Als ik mijzelf met anderen vergelijk dan heb ik niet een positief gevoel van 'ik doe het beter', maar ook geen negatief gevoel van 'ik doe het slechter'. Omdat ik al tevreden ben met mijn situatie denk ik 'anderen kunnen het misschien beter hebben maar ik ben ook tevreden'.

Interviewer: Veel mensen zeggen 'geld maakt gelukkig'. Nu de vraag: maakt geld gelukkig volgens u?

Respondent 1: Nee. Het kan je wel helpen, maar ik denk dat het gewoon het geluk vergroot dat je al voelt. Als je ongelukkig bent dan gaat geld niet per se helpen, maar als je gelukkig bent dan kun je leuke dingen doen met geld en dat maakt je misschien iets gelukkiger.

Interviewer: Maar het is nooit negatief, als ik het goed begrijp. Meer geld is nooit negatief, het kan hooguit positief zijn, of het helpt gewoon niet.

Respondent 1: Ja.

Interviewer: Wat maakt dan wel gelukkig?

Respondent 1: Goede sociale contacten, dat je je gewaardeerd voelt en dat je je ei kwijt kan bij mensen en je daar prettig bij voelt, en het gevoel dat je leven zin heeft.

Interviewer: Volgens mij hebben we alle vragen al gehad. Heeft u nog vragen of opmerkingen?

Respondent 1: Nee, het was allemaal heel duidelijk.

Interviewer: Mocht u nog wel vragen of opmerkingen hebben dan heeft u mijn emailadres, en ook als u de resultaten van het onderzoek wilt zien. Heel erg bedankt.

Respondent 2, female, 54, relatively wealthy

Interviewer: Ik doe een onderzoek naar het effect van iemands relatieve armoede op iemands welzijn. De eerste vraag is 'hoe stelt u zich welzijn voor?' of 'wat is uw definitie van welzijn?'

Respondent 2: Welzijn is naar mijn idee dat je kunt voldoen aan je dagelijkse behoeften van eten, drinken, onderdak, warmte, kleding.

Interviewer: En wat is volgens u dan armoede?

Respondent 2: Bij armoede denk ik meer aan of je geen geld hebt om de rekeningen te betalen, om je kinderen te kleden, van voedsel te voorzien. Geen geld voor fruit, een uitje.

Interviewer: En gaat armoede bij u dan puur om geld?

Respondent 2: Nee, je kunt sociaal ook in armoede leven als je weinig sociale contacten hebt.

Interviewer: Dus, welzijn en armoede zijn wel aan elkaar gelinkt volgens u, als ik het zo hoor. Welzijn is geld voor onderdak en dergelijke, dat u alles kunt doen wat u nodig heeft, en armoede is het gebrek daaraan.

Respondent 2: Ja, ja.

Interviewer: Mijn onderzoek gaat ook over verschillende aspecten van welzijn, en een daarvan is fysiek welzijn. Mijn vraag is daarom ook of u tevreden bent over uw gezondheid, en waardoor komt dat dan?

Respondent 2: Ik ben redelijk tevreden. Ik kan wel doen wat ik wil, ik kan best wel bergen verzetten. Maar ik merk wel dat ik wat ouder ben en dat ik wat pijntjes heb, dus het zou wel wat beter kunnen. Ik heb niet meer het lijf van iemand van twintig, maar ik ben wel aardig tevreden.

Interviewer: Dat is erg fijn. En qua mobiliteit?

Respondent 2: Ja ook heel tevreden, want ik kan doen en laten wat ik wil. Ik kan met het openbaar vervoer, lopen, met de fiets, met de auto.

Interviewer: Dus de plekken die u bezoeken wilt, dat kan vaak wel?

Respondent 2: Ja.

Interviewer: En heeft u ook genoeg beweging?

Respondent 2: Ja, ik heb een baan waarbij ik heel veel beweging heb, maar daar buitenom sport ik ook wel iets denk ik. Ik mag graag een uurtje wandelen buiten, en met mijn hobby's ben ik ook wel aardig actief, dus dat zit wel goed.

Interviewer: Heeft u ook genoeg tijd om te ontspannen?

Respondent 2: Onder werktijd wat minder, maar als ik het wil kan ik mij genoeg ontspannen.

Interviewer: U zegt 'onder werktijd wat minder', maar heeft u dan ook lange werkdagen?

Respondent 2: Ja ik heb wel lange werkdagen, van negen uur meestal.

Interviewer: En heeft u dan ook last van stress in het dagelijks leven, of veel zorgen?

Respondent 2: Zorgen niet, maar stress is vaak meer qua werkdruk. Dat je dingen laat liggen die je nog moet doen, of dat continue vijf mensen aan je trekken om aandacht, in dit geval kleine kinderen. Maar het is ook net hoe je ermee omgaat denk ik.

Interviewer: En komt die stress dan vanuit u van 'ik wil iets', of juist meer van buitenaf van 'wij willen iets van u'.

Respondent 2: Meer van mijzelf, dat is niet van buitenaf denk ik.

Interviewer: En bent u ook tevreden over de contacten die u heeft?

Respondent 2: Ja, ben ik heel tevreden over. Ik vind het ook meer als genoeg wat ik heb, maar ben er heel tevreden over.

Interviewer: Voelt u zich wel eens eenzaam?

Respondent 2: Eigenlijk nooit.

Interviewer: En dat komt dan door de vele contacten die u heeft?

Respondent 2: Ja.

Interviewer: Heeft u ook het idee dat u gerespecteerd wordt? En waarin merkt u dat dan?

Respondent 2: Ja dat gevoel heb ik wel. Met het werk dat ik heb, ik werk in een kinderopvang dus pas ik op kleine kinderen, en ik heb wel heel veel ouders die, als ze de kinderen ophalen, mij bedanken van 'bedankt voor alle goede zorgen', dus daarin word ik wel gerespecteerd. Maar ik krijg ook heel veel genegenheid van de kinderen zelf. Maar dus ook de ouders. Wat dat betreft heb ik allemaal leuke cliënten.

Interviewer: Maar dat is puur uw werk, hoe zit het daarbuiten?

Respondent 2: Ja daarbuiten hoor ik het vaak niet, maar ik ga er vanuit dat ze het wel hebben anders moeten ze [*haar kinderen*] alles zelf doen. Maar ik ga er vanuit dat dat er wel is. Ik denk dat elke moeder daar tegenaan loopt.

Interviewer: Bent u ook tevreden over uw sociale leven?

Respondent 2: Dik tevreden.

Interviewer: En heeft dat ook te maken met waar u woont, volgens u?

Respondent 2: Ja volgens mij wel, maar ook met hoe je zelf in het leven staat. Wij wonen in een buurt dat wel sociaal is, maar als jij zelf niet op mensen afstapt, of op je burens, dan krijg je ook niks. Maar wij wonen in een sociale buurt, ik ben zelf ook sociaal. Ja in de buurt voel ik me ook heel prettig, ken genoeg mensen, heb goed contact met de burens.

Interviewer: Dus wat u zegt: het is deels uzelf, maar ook deels uw omgeving.

Respondent 2: Ja zeker jezelf en je omgeving. Kijk als jij heel sociaal bent en allemaal lijntjes uitgooit, maar de burens reageren er niet op, als je je buurvrouw tien keer op de koffie vraagt en ze komt nooit.. Dan op den duur denk je 'nou, bekijk het maar'. En dan doe je het niet meer. Het is geven en nemen, en dat is met heel veel dingen zo, maar zeker met de buurt waar je woont.

Interviewer: Ik behandel ook ontwikkeling en activiteit, en dat kan werk zijn, vrijetijdsbesteding, het kan van alles zijn. U heeft verteld dat u een goede mobiliteit heeft, maar zijn er hobby's of activiteiten waaraan u niet kunt deelnemen, terwijl u dat eigenlijk wel wil?

Respondent 2: Nee, ik zou het zo niet weten. Ik heb wel es gedacht aan paardrijden, dat leek me heel leuk, maar dat kan ik dan niet voor mijn knie. Daarin ben ik iets beperkt. Of tennissen, dat leek me ook altijd heel leuk. Maar bepaalde sporten zijn niet handig voor mij. Of hardlopen. Ik ben wel een beetje beperkt daarin, maar ik heb er wel goede vervanging voor.

Interviewer: Want het komt natuurlijk wel eens voor dat iemand erg beperkt is in zijn mobiliteit, maar dat zelf geen probleem vindt.

Respondent 2: Ja ik vind het ook geen probleem, want ik heb wel goede alternatieven waar ik mijn energie ook kwijt kan. Dus ik ga niet hardlopen, ik ga gewoon wandelen, wat ook nog beter is voor je lichaam.

Interviewer: Dus u bent wel tevreden?

Respondent 2: Jawel, ja.

Interviewer: En heeft uw leven ook zin?

Respondent 2: Nou dat dacht ik wel ja, ja dat dacht ik wel. Het is wat spiritueel, maar we zijn allemaal op aarde met een bepaald doel. Ik geniet ook wel van het leven, en het leven heeft altijd zin. Als ik zie

hoe ik in het leven sta, voor mijzelf heeft mijn leven zin, maar ik denk ook voor mijn burens, vrienden, mijn werk. Ja, dan heeft mijn leven wel zin. Daar heb ik nooit aan getwijfeld. Het leven heeft sowieso al zin, er is niemand die overbodig leeft. Iedereen heeft een functie in het leven. Ik ben ook wel overtuigd dat iemand die dement is, dat die zeker nog wel een functie in het leven heeft. Niemand is nutteloos hier, of waardeloos. Ik denk dat iedereen kostbaar en waardevol is.

Interviewer: Kunt u zichzelf ook voldoende ontwikkelen in het dagelijks leven?

Respondent 2: Met mijn werk, ik werk natuurlijk altijd met dezelfde leeftijdsgroep, en ik heb niet zoiets als dat ik promotie kan maken. Maar ik denk wel dat je in je werkgebied steeds professioneler wordt, beter leert om met moeilijke situaties om te gaan, of ouders te helpen met problemen. Dat is wel ontwikkeling van jezelf. Het is wel fijn dat als iemand moeite heeft met het opvoeden van kinderen, dat ik help, en je merkt dat het goed gaat, en ook thuis. Dat is dan wel een stuk voldoening, maar ook ontwikkeling van je eigen capaciteiten.

Interviewer: Dus het is wel voldoende? Want u zegt 'qua titel kan ik niet hoger, maar ik ontwikkel mijzelf wel'.

Respondent 2: Dan zou ik een andere baan moeten nemen. Maar daar heb ik geen behoefte aan, ik ben tevreden met wat ik nu heb.

Interviewer: In het begin hebben we het al over welzijn gehad, daar wil ik nu graag aan terugkoppelen. Want u zei 'welzijn kan vanalles zijn. Genoeg geld, een dak boven mijn hoofd', maar bent u er ook tevreden over?

Respondent 2: Ja, ik wel. Maar welzijn is voor mij ook niet dat ik van alles heel veel heb, maar dat ik genoeg heb. Dat wil niet zeggen dat ik drie keer per jaar op vakantie moet, maar dat als de kinderen nieuwe schoenen nodig hebben dat ik dat dan kan doen. Het geld dat je nodig hebt om te leven, en om jezelf en je gezin te onderhouden, dat vind ik welzijn. Dat zit niet in luxeartikelen.

Interviewer: Bent u ook gelukkig?

Respondent 2: Ja, redelijk. Ik heb tijd voor mijn hobby's, ik heb genoeg vrije tijd. En dat vind ik wel heel belangrijk. Ik heb een leuk gezin, vier kinderen die goed hun best doen, en een lieve man. Dat is wel belangrijk. Ik woon in een leuke omgeving, ik heb leuke hobby's, leuke vrienden, geen financiële zorgen, onze gezondheid is allemaal goed. Ik moet zeggen dat ik dik tevreden ben.

Interviewer: En staat uw welzijn en geluk dan ook dicht bij elkaar? Zijn ze bijvoorbeeld aan elkaar gekoppeld?

Respondent 2: Ja ik denk wel dat het met elkaar te maken heeft. Ik denk dat als wij financiële zorgen hebben, als ik bijvoorbeeld geen cadeautjes kan kopen voor een verjaardag, ik denk dat dat wel zijn weerslag kan hebben. Of met werkloosheid of hoe je de hypotheek moet betalen. Ik denk dat het zeker veel met elkaar te maken. Want die stress hebben wij niet, maar als je stress hebt over 'oei, kan ik hier nog blijven wonen', 'kan ik de hypotheek ophoesten', of de zorgkosten of wat ook maar.

Interviewer: En wat maakt dan volgens u dat uw welzijn zo hoog is?

Respondent 2: Ik denk dat dat een combinatie is van alles. Dat je je prettig voelt in je werk, in de buurt, je gezondheid. Je kunt het niet aan twee dingen linken, want iemand kan hartstikke gelukkig zijn, maar bijna geen geld heeft. Ik denk dat er mensen zijn die heel weinig te besteden hebben, maar die net zo gelukkig zijn als ik. Het hangt ook van jou als persoon af, hoe je met dingen omgaat, hoe je in het leven staat. Want je geestelijk welzijn is wel heel belangrijk. Er zijn vast mensen die heel rijk zijn, maar geestelijk heel arm. En hele arme mensen die geestelijk heel rijk kunnen zijn.

Interviewer: Zijn er dan ook aspecten van welzijn? Want u noemt hier al geestelijk welzijn.

Respondent 2: Ja, financieel welzijn, sociaal welzijn, je gezondheid. Het is een heel breed concept.

Interviewer: En wat is volgens u dan het belangrijkste onderdeel van welzijn?

Respondent 2: Ik denk dat gezondheid wel heel belangrijk is. Dat is al een heel stuk van je welzijn, want je hebt dan de kracht om dingen te doen. Als je erg ziek bent, of gehandicapt, dan is het ook veel lastiger om werk te vinden.

Interviewer: En bestaat er volgens u ook een relatie tussen geld en welzijn?

Respondent 2: Ik denk wel dat die er bestaat. Ze zeggen 'geld maakt niet gelukkig', maar ik denk dat geen geld ook niet gelukkig maakt. Geluk en geld kun je niet koppelen. Het is niet zo dat mensen met veel geld veel gelukkiger zijn en mensen met geen geld ongelukkig. Ik denk dat het meer gaat om hoe

je in het leven staat. Voor een miljonair is een miljoen net zo veel als voor een bijstandsmoeder vijf euro bijvoorbeeld. Dus dat zegt allemaal niks. Dus geld maakt niet gelukkig. Het is wel handig, maar ik denk niet dat het je gelukkig maakt. Maar ik denk dat geen geld ook wel zijn weerslag zal geven.

Interviewer: Dan stappen we nu over naar relatieve armoede. Want wat u ook zei in het begin 'armoede is niet alleen geld, het is gebrek aan veel meer, aan dagelijkse levensbehoeften'. En relatief is dan in vergelijking met anderen, en dat kan iedereen zijn. Nu wil ik vragen of u zich wel eens vergelijkt met andere mensen.

Respondent 2: Jawel, en dan voel ik mij wel heel rijk. Als ik soms hoor van mensen dat ze moeite hebben met de decembermaand, dat ze bijna geen geld hebben, of helemaal niet, om cadeautjes te kopen. Bijvoorbeeld kerstpakketten. Als ik bij de Albert Heijn kijk naar die inzamelingsactie, hoe veel er nodig is. Voedselbank, kledingbank, speelgoedbank. Er is best wel veel armoede. En er zijn best wat mensen die zeggen dat er in Nederland geen armoede is, maar daar ben ik het helemaal niet mee eens. Ik denk dat er genoeg gezinnen zijn die niet eens elke dag warm eten hebben. In principe kunnen wij kopen wat we willen. Het is natuurlijk wel beperkt, maar als ik naar de winkel ga hoef ik niet te denken 'oei, kan ik dat wel kopen?'. Dus daarin zijn wij gewoon ontzettend rijk. Maar ik vind het ook leuk om dan in zo'n kerstpakket echt iemand blij te maken. Ik voel mijzelf heel rijk daarin.

Interviewer: En met wie vergelijkt u zichzelf dan?

Respondent 2: Meer in het algemeen. Niet van 'oh de buurvrouw heeft dit en dit'.

Interviewer: En wat doet zo'n vergelijking met u? Want u zegt 'ik voel mij heel rijk', maar wat doet zo'n vergelijking met u?

Respondent 2: Nou, dat ik mij daardoor dus heel rijk voel, maar ook denk dat we een verantwoording hebben tegenover de medemens die het minder hebben.

Interviewer: En is dat een positief gevoel?

Respondent 2: Ja, het is wel een positief gevoel, het zet je ook aan het denken.

Interviewer: Bestaat er volgens u ook een relatie tussen relatieve armoede en welzijn?

Respondent 2: Ik denk dat mensen die echt geen geld hebben, dat als je in een huurwoning leeft met vocht, dus echt een krot, en je hebt geen geld voor een duurdere woning, ja dan gaat je gezondheid er ook onder lijden. Van die huizen met schimmel op de muren, kinderen altijd ziek. Die mensen hebben geen geld om te verhuizen, of de kachel hoog te zetten om het huis droog te krijgen. Dus dat heeft zeker met elkaar te maken.

Interviewer: Zijn er volgens u ook verschillende vormen van armoede?

Respondent 2: Ja, het heeft niet alleen met geld te maken, maar je kunt ook geestelijk in armoede leven, dat vind ik ook een vorm van armoede. Of als jij je niet in anderen kunt inleven, geen vrienden hebt, dat is dan sociale armoede. Als je geen sociaal netwerk hebt.

Interviewer: Dus eigenlijk is welzijn een breed concept, maar armoede ook.

Respondent 2: Ik vind het ook makkelijk praten hoor, dat 'geld maakt niet gelukkig', als je zelf genoeg hebt. Maar ik denk dat als je dat aan een bijstandsmoeder zou vragen, dat je misschien hele andere antwoorden krijgt. Want ik ben er ook van overtuigd dat geen geld ook niet gelukkig maakt.

Interviewer: Nou, heel erg bedankt. We zijn nu bij het einde van het interview. Heeft u nog vragen of opmerkingen?

Respondent 2: Nee, er schiet me zo niks te binnen.

Interviewer: U kunt ze ook altijd later sturen, u heeft mijn emailadres. Maar heel erg bedankt.

Respondent 3, male, 52, relatively wealthy

Interviewer: Ik doe een onderzoek naar het effect van iemands relatieve armoede op iemands welzijn. En eerst wil ik graag met u bespreken wat voor u bepaalde definities betekenen. Bijvoorbeeld de eerste vraag 'hoe stelt u zich welzijn voor?'

Respondent 3: Dat ik gewoon kan doen wat ik wil doen, en me daar ook gemakkelijk bij voel en er niet te veel inspanning voor hoef te doen. Dat ik daar ook een beetje gelukkig van word.

Interviewer: En armoede, wat is uw definitie van armoede?

Respondent 3: Armoede is dat je niet in staat bent om aan je primaire levensbehoeften te voldoen.

Interviewer: En wat zijn dan primaire levensbehoeften?

Respondent 3: Eten, wonen, en het krijgen van gezondheidszorg.

Interviewer: En bent u dan ook tevreden over uw gezondheid?

Respondent 3: Min of meer wel ja, ja ik ben wel tevreden over mijn gezondheid.

Interviewer: En waar komt dat door?

Respondent 3: Ik heb geen klachten.

Interviewer: En qua mobiliteit, bent u daar ook tevreden over?

Respondent 3: Ja, jawel.

Interviewer: U kunt de plekken bezoeken die u wilt, wanneer u dat wilt?

Respondent 3: Binnen de marge van mijn financiële mogelijkheden kan ik doen en laten wat ik wil.

Interviewer: En heeft u dan ook genoeg beweging?

Respondent 3: Jawel, jawel, jawel.

Interviewer: En heeft u ook, in het dagelijks leven, genoeg tijd om te ontspannen? En waarom wel of niet?

Respondent 3: Jawel, jawel, ik heb wel genoeg tijd. Omdat als ik werk, zodra ik klaar ben met werken doe ik de deur dicht, en dan ben ik klaar. Onderweg overpeins ik de dingen van de dag, en als ik thuis ben, ben ik ontspannen.

Interviewer: Dus een goede balans tussen werk en privé?

Respondent 3: Jawel, ja ik heb wel een goede balans tussen werk en privé.

Interviewer: En heeft u ook last van stress in het dagelijks leven?

Respondent 3: Nee.

Interviewer: Of zorgen?

Respondent 3: Nou, zorgen wel. Ik denk wel eens na over de dingen die op mij afkomen, en die probeer ik dan een plek te geven. Dat noem ik zorgen. Maar dat is ook niet meer dan de zorgelijke dingen die mij aangaan, die mijn vrouw aangaan, en de kinderen. Maar ik wil er dan ook niet langer over nadenken als nodig is.

Interviewer: We gaan het ook hebben over sociaal welzijn. Bent u ook tevreden over de contacten die u heeft? En waar komt dat door?

Respondent 3: Jawel. Omdat ik, met de mensen waar ik contact mee heb, ook merk dat het gewaardeerd wordt dat ik in hun wereld ben. Dus de acceptatie van mijn zijn.

Interviewer: Dus u wordt wel gerespecteerd voor uw gevoel?

Respondent 3: Ja.

Interviewer: En voelt u zich wel eens eenzaam? Ondanks dat u wel tevreden bent met uw contacten.

Respondent 3: Nee, eenzaamheid ken ik niet.

Interviewer: Dus al met al bent u wel tevreden met uw sociale leven?

Respondent 3: Ja.

Interviewer: En ligt dat ook aan u, of aan de omgeving waar u woont? Of allebei?

Respondent 3: Ten eerste ligt het aan mij, want eenzaamheid, daar ben je voor vijftig procent zelf verantwoordelijk voor. Voor sociale contacten ook, want als je op niemand afstapt, stapt ook niemand op jou af. En dat maakt ook waardoor je op den duur een kringetje om je heen krijgt van mensen die jij respecteert en waar je zelf gerespecteerd wordt. En als je dan ook bestuurlijkheden hebt, en in je werkkringen een zekere mate krijgt van acceptatie van jouw kunnen, dan heb je ook een sociale impact waar je je wel gelukkig bij voelt.

Interviewer: Dus of u tevreden bent met uw sociale leven, ligt vooral bij uzelf?

Respondent 3: Ja, want als ik achter de geraniums ga zitten dan is er alleen nog de postbode die een hand naar mij opsteekt.

Interviewer: En qua ontwikkeling en activiteit, zijn er dan activiteiten waaraan u wel wilt meedoen, maar waarbij dat niet kan, om wat voor reden dan ook?

Respondent 3: Ja, nou, ja. Ik kan niet skiën. Dus dan zou ik wel op ski-les willen. Maar dan denk ik 'waarom wil je eigenlijk nog skiën'? Dus van 'je hebt het goed, we wilden het beter, maar hadden we het maar weer goed'. Kijk, ik kan ook een enkel breken.

Interviewer: Dus er zijn wel zulke activiteiten of hobby's, maar het maakt u niet heel veel uit dat het niet kan?

Respondent 3: Nee, kijk je kunt wel alles wensen maar je kunt toch niet alles doen. Je hebt er de tijd niet voor.

Interviewer: Maar u kunt uzelf wel voldoende ontwikkelen in uw dagelijks leven?

Respondent 3: Ja, het meeste via het werk. En daarnaast een beetje via bestuurlijke functies waar je in zit en waar je verplicht bent om wat te lezen. Dus op de een of andere manier ontwikkel je je wel, bouw je ook kennis op. En door je kennis krijg je ook wel weer een soort van acceptatie van datgene van wat je weet.

Interviewer: Ik krijg bij u heel erg het idee dat uw leven volgens u heel veel zin heeft.

Respondent 3: Jawel.

Interviewer: Kunt u ook uitleggen waarom dat is?

Respondent 3: Ja. Nou, ten eerste, wat is de zin van het leven? Binnen je marges moet je gewoon die dingen doen die je kunt doen, en proberen op je werk gewoon je best te doen. Daar wordt iets van je verwacht. Het klinkt misschien raar, maar je verhuurd je lichaam en je bas mag voor die prijs wat verwachten. Dus als je daarin een bepaald genoegdoening hebt en je kunt er een win-winsituatie van maken, dan is het voor mijzelf natuurlijk ook beter. En dat geeft mij voldoening, en als ik op die manier kan bijdragen aan de maatschappij, dan heeft mijn leven zin gehad. En dat geldt ook voor mijn bestuurlijke functies, maar ook in je opvoeding.

Interviewer: We hebben het in het begin al gehad over welzijn, en daar wil ik graag nogmaals aan terugkoppelen. Want bent u tevreden over uw welzijn, en waar komt dat dan door?

Respondent 3: Dat ik binnen de marges van wat ik verdien, en dat noem ik welvaart, ook de dingen kan doen die ik graag wil doen. Dat geeft mij een gevoel van welzijn.

Interviewer: En dan 'verdienen' in de zin van 'geld'?

Respondent 3: Ja.

Interviewer: En bent u dan ook gelukkig?

Respondent 3: Ja, ik ben wel heel gelukkig.

Interviewer: En hangt dat samen met uw welzijn volgens u?

Respondent 3: Nouja, net hebben we gezegd dat welzijn afhangt van de mate waarin je de dingen kunt doen die je graag wilt doen, daar zit een soort bevredigingsgevoel in. En ik denk dat op een bepaalde manier je welzijn ook niet afgenomen kan worden. Dus dat ondanks dat het misschien wel eens slechter gaat, geluk niet altijd met welzijn te maken heeft, maar dat je ook wel eens over je eigen bestaan heen kan kijken en het welzijn misschien wel los kan laten.

Interviewer: Dus het staat volgens u los van elkaar?

Respondent 3: Ja, volgens mij wel.

Interviewer: Welk deel is dan precies 'vast', en welk deel is 'los'?

Respondent 3: Nou, het vaste deel zijn die dingen die je zelf kunt doen. Je kunt ook je eigen geluk op den duur naar de achtergrond laten gaan op het moment dat het met je kinderen ook goed gaat. En zeggen van 'oke prima, onze kinderen hebben het goed'. En ik denk dat je dan ook wel een deel van je geluk en je welzijn terzijde kan schuiven. Je kunt het loslaten.

Interviewer: Wat maakt volgens u dat welzijn hoog is?

Respondent 3: Gezondheid is ook welzijn. Want je kan wel alles willen, maar als je gezondheid een probleem is dan wil je eigenlijk maar één ding, en dat is beter worden. En dan maakt welzijn niet zoveel meer uit.

Interviewer: Want u noemt nu gezondheid, maar zijn er volgens u ook verschillende vormen van welzijn? Of verschillende deelaspecten.

Respondent 3: Een deel is redelijk materialistisch georiënteerd. Dus welvaart zie ik als de mate waarin je verdient, en welzijn is de mate waarin jij er geluk van hebt. Dus dat is dan redelijk materialistisch. Immaterieel is denk ik de gezondheid, en ik denk ook dat er een soort psychisch of sociaal welzijn is als jij geaccepteerd wordt in de maatschappij. Dus ik denk dat als je daar dan de Piramide van Maslow [een driehoek met datgene wat de mens het gedrag van de mens motiveert. Onderin staan de basisbehoeften als eten, onderdak en rust, helemaal bovenin de behoeften zoals je volle potentie gebruiken] in herkent, ja dat zie ik wel als welzijn.

Interviewer: Er is de uitspraak 'geld maakt niet gelukkig', en ik doe dus onderzoek naar relatieve armoede en welzijn. Die uitspraak is dan heel interessant, want maakt geld gelukkig?

Respondent 3: Wat ik altijd zeg is dat mensen met veel geld dat zeggen. Geld maakt niet gelukkig, maar geen geld maakt ook niet gelukkig. Ik denk dat je met geld toch wel een deel van je geluk kan binnenhalen.

Interviewer: De onderste grens? Dus een deel wel, en de rest dat kun je gewoon niet met geld verkrijgen?

Respondent 3: Nouja, zonder geld heb je niks. En eigenlijk is je hele leven dan ingericht om je eerste levensbehoeften bij elkaar te schrapen. Hoef je je daar geen zorgen meer over te maken, doordat je geld hebt, dan word het leven een stuk aangenamer, maar dan komt er ook een mate van geluk. Maar het geluk kan ook zijn dat als je niks hebt, en je een brood krijgt. Dus per gradatie zal het geluk ook anders beleefd worden denk ik. Maar in de situatie waarin ik leef denk ik, 'nou het is toch wel handig om een paar centen te hebben'.

Interviewer: Dus is er volgens u dan ook een relatie tussen geld en welzijn?

Respondent 3: Ja. Zolang je meer hebt dan de buurman, voel je je altijd wat beter.

Interviewer: Dat is wel mooi, want armoede is meer dan alleen geld, dat heeft u ook aan het begin gezegd, maar vergelijkt u zichzelf dan ook wel eens met andere mensen? En met wat voor groepen dan, als u dat doet?

Respondent 3: Nou, ongemerkt doe je dat toch. Ik kijk altijd naar mijn baas. Je baas verdient altijd meer dan dat jij verdient. Daar zie je al een gradatie. En daar waar je woont, als je meer kunt doen dan wat de burens kunnen, dan geeft dat toch een gevoel van, het is geen superioriteit, maar het voelt wel lekker. En als ik die dingen niet kan doen die een ander wel kan doen dan denk ik toch, 'goh, ik had ook wel zoiets willen doen'. Dus er zit ergens ook wel van dat je het afweegt tegen je omgeving.

Interviewer: Ja, want u noemt dan uw baas en uw burens.

Respondent 3: Ja mijn baas gaat bijvoorbeeld drie keer per jaar dik op vakantie, maar ik ga altijd weer wat vaker dan de burens. En dan denk ik toch, 'ik heb het toch niet heel erg slecht'. Maar meer is ook daarin nooit vol.

Interviewer: Want er is altijd wel iemand die nog meer heeft.

Respondent 3: Ja, er is altijd wel iemand die meer heeft.

Interviewer: Want is er dan volgens u dan ook een relatie tussen relatieve armoede en welzijn? Want u zegt wel dat als u vaker op vakantie gaat dan de burens, dat vind u leuk. Een positief gevoel. Maar de baas gaat nog vaker op vakantie, dat is dan weer een negatief gevoel. Is er dan ook een relatie tussen relatieve armoede en welzijn?

Respondent 3: Ja, ik denk het wel. Relatieve armoede is natuurlijk van 'ik heb meer of minder dan de ander', of 'ik denk dat ik minder heb dan de ander', misschien ga je je dan ook wel wat ongelukkiger voelen. Maar daarentegen kan het natuurlijk ook zo werken dat je gaat overcompenseren.

Interviewer: Hoe bedoelt u?

Respondent 3: Door meer welzijn te tonen dan dat waar je eigenlijk gelukkig in bent. Maar dat geld niet voor mijzelf, maar nu ik zo zit te filosoferen denk ik dat dat wel zou kunnen.

Interviewer: Maar bij uzelf merkt u dat niet?

Respondent 3: Nee.

Interviewer: En zijn er dan volgens u, dit is de laatste vraag, ook verschillende vormen van relatieve armoede? Of aspecten?

Respondent 3: Ja, ik denk dat er toch ten aanzien van relatieve armoede wel veel aspecten zijn. In ieder geval in het gevoel in de bewoonbare kring waar je omheen zit. Maar ook in woonwijken, met segregatie. Elke stad heeft een slechte wijk, en elke wijk heeft een slechte straat.

Interviewer: Er zijn dus wel verschillende vormen van relatieve armoede?

Respondent 3: Ja, persoonlijk maar ook sociaal, meer bevolkingsgericht of maatschappelijk. Want elke stad heeft zijn slechte wijk, en elke wijk heeft zijn slechte straat. En daar word je snel maatschappelijk op afgerekend.

Interviewer: Ik heb zelf geen vragen meer, maar heeft u nog vragen of opmerkingen?

Respondent 3: Nee.

Interviewer: Mocht er u nog iets binnenschieten, dan kunt u mij altijd mailen, u heeft mijn emailadres. Ontzettend bedankt dat ik dit interview met u mocht afnemen.